

Газета заснована 1 вересня 1989 року

наш індекс 61671

Ой радуйся, земле! Син Божий народився!

РІЗДВЯНЕ ПОСЛАННЯ

Патріярха Київського і всієї Руси-України Філарета

ПРЕОСВЯЩЕННИМ АРХИПАСТИРЯМ, БОГОЛЮБИВИМ ПАСТИРЯМ, ЧЕСНОМУ ЧЕРНЕЦТВУ ТА ВСІМ ВІРНИМ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ КИЇВСЬКОГО ПАТРІЯРХАТУ

**ДОРОГІ БРАТТЯ І СЕСТРИ!
ХРИСТОС НАРОДИВСЯ! СЛАВІМО ЙОГО!**

Нині знову Православна Церква святкує Різдво Христове, прославляючи Господа нашого Ісуса Христа. В чому полягає сутність цієї події і в чому її значення? Сутність Різдва Христового полягає в тому, що Син Божий – істинний Бог – став людиною. Він з'єднав в одній іпостасі, тобто в одній особі, дві природи: Божественну і людську. Ці дві природи не змішалися і не створили одну змішану природу, але кожна із них залишилась незмінною і довершеною.

Для чого все це створив прославлюваний у Трійці Бог? Для того, щоб оновити людську природу, тобто визволити її від гріха і смерті. Чи може людина сама подолати в собі гріх і смерть? Не може! Якщо ж були і є в людському роді праведні, то ці праведні люди теж не вільні від гріха. Пророк Давид зрозуміло про це говорить: «В беззаконні зачатий я, і в гріхах породила мене мати моя» (Пс. 50: 7). Якщо ми не можемо подолати гріх і стати безгрішними, то тим більше ми не можемо подолати смерть. Тому для того, щоб подолати в людській природі гріх і смерть, Син Божий з'єднався з людиною і переміг у ній гріх і смерть.

Нині знову Православна Церква святкує Різдво Христове, прославляючи Господа нашого Ісуса Христа. В чому полягає сутність цієї події і в чому її значення? Сутність Різдва Христового полягає в тому, що Син Божий – істинний Бог – став людиною. Він з'єднав в одній іпостасі, тобто в одній особі, дві природи: Божественну і людську. Ці дві природи не змішалися і не створили одну змішану природу, але кожна із них залишилась незмінною і довершеною.

Усякий гріх перемагається стражданнями. Тому втілений Син Божий – Господь наш Ісус Христос – перетерпів страждання на хресті, щоб нашу людську природу очистити від гріха. Він узяв на Себе гріхи всього світу; як безгрішний Він узяв на Себе відповідальність перед Богом за наш гріх, тобто взяв на Себе прокляття за гріх. Яким чином Він подолав наш гріх? Ось так! Його розпинають, ганьблять, кричать: «Якщо Ти Син Божий, зійди з хреста!» (Мф. 27: 40), а Він у відповідь благає Отця Небесного: «Отче, прости їм, бо не відають, що чинять» (Лк. 23: 34). Без страждань не відбулося б викуплення від гріха; а страждання не могло б бути без втілення, тобто без Різдва. Апостол Павло називає явлення Бога у плоті «великою благочестя тайною» (1 Тим. 3: 16).

Ось чому український народ

Закінчення на стор.2

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ:

Як запорожці святкували Різдво	3
100-річчя від дня народження Патріярха Димитрія	4
Хранитель Степу	6–7
Казка про Веселика та його скрипку	10–11
Конференція в Луцьку, присвячена пам'яті Євгена Сверстюка	12–13
Повернення Миколи Горбала	14–15

РІЗДВЯНЕ ПОСЛАННЯ

Патріярха Київського і всієї Руси-України Філарета

Закінчення. Початок на 1 стор.

Оскільки ми, християни, носимо на собі ім'я Христа, то й повинні уподібнитися Йому в усьому, зокрема і в подоланні через страждання гріха як у собі особисто, так і в суспільстві. Тому, коли ми не боремося зі своїми власними гріхами, Господь попускає нам хвороби, страждання і всілякі біди, зокрема і війну, щоб ми терпінням перемагали наші гріхи. Ісус Христос сказав: «Терпінням вашим спасайте душі ваші» (Лк. 21: 19).

Церква закликає вірних до терпіння в стражданнях, але сенс земного життя полягає не в терпінні, а в праведності і благочесті. Що таке праведність? Праведність – це властивість життя людини, коли вона любить і співчуває знедоленим і постійно виконує покладені на неї обов'язки. Праведним називається той, хто віддає кожному належне. Тільки та праведність, в основі якої лежить любов, має моральну вартість і може бути названа

міцною. Вона прихилиє до себе Духа Святого. А Дух Святий занепале поповнює, немічне лікує та дає душі мир і радість.

Дорогі браття і сестри! Пам'ятаймо, для чого народився Син Божий від Пресвятої Діви Марії у Вифлеємській печері. А я сердечно вітаю вас із великим святом Різдва Христового. Вітаю всіх наших земляків-українців, розсіяних по всьому світові: в Америці і Канаді, в Європі і Австралії, які люблять Україну і допомагають своїй Батьківщині. Вітаю з Різдрвом Христовим Президенту України Петра Порошенка, Верховну Раду, Український уряд і Збройні сили України, які в складних умовах захищають Українську державу, жертвуючи навіть своїм власним життям.

У це радісне свято Різдва Христового подякуймо Богові за всі Його милості і благодіяння, за радості і скорботи. Будемо благодіяти Христа Спасителя, щоб Він дав нам перемогу над агресором, благословив нашу Українську

державу і весь український народ в Новому 2016 році, дарував нам мир, злагоду, єдність і здоровий глузд, щоб ми керувалися в житті любов'ю до Бога, до ближніх і до України, щоб ми ходили дорогами правди і не звертали на криві дороги. Нехай світлосяйне проміння Вифлеємської зірки осяє наші душі і серця світлом миру, любови і правди!

Христос народився! Славимо Його!

Святитель ПЕТРО МОГИЛА

Повчання про Богоявленську святу воду

З пердним перемагати наші гріхи. Ісус Христос сказав: «Терпінням вашим спасайте душі ваші» (Лк. 21: 19).

Серед інших знамень істинності Православної Церкви (а їх є багато і різних), не меншим знаменням є вода, в Навечір'я святого Богоявлення освячена.

Вода бо природна, поки з джерела витікає або в ріці тече, жива і нетлінна залишається. Набрана ж в окрему посудину, недовго жива і свіжа бути може, але швидко на тління і сморід перетворюється, бо так її природа зосталася. Освячена ж у Навечір'я святого Богоявлення, хоч і з джерела або з річки набрана, в посудині в домі довго зберігається, і ніяк і ніколи не псується, і не смердить, але жива, чиста і нетлінна, немовби ніні з джерела зачерпнута, довгий час залишається. Це через те буває, що чого Дух Святий торкнеться, щого природу змінює, перетворює і приплиняє, і тому надприродне це чудо стає явним.

Про це небесна та словесна Ластівка, златословний вселенський учитель Іоан, Костянтинградський Патріярх, у слові своєму про те, що необхідно сходиться християнам у Святу Божу Церкву і про Хрещення, яке починається словами: «Всі ви благодішні сьогодні, а я один сумую...» свідчить, кажучи: «Але ж чому не день, в який народився, а день, в який охрестився, Богоявленням вважається? Бо це день, в який похрестився і освятив природу води. Через те і опівночі в день свята цього всі, зачерпнувши, в домівки воду заносять, і бережуть цілий рік, оскільки ніні освячуються води. І чудо явне, що не псується вода цієї природи довгий час. Тому і рік, і два, і три, і більше вода, набрана в цей день, жива і свіжа залишається, і через такий довгий час однакова з тією, що ніні набрана з джерела. І ця священна вода є явним знаменням істинності Церкви і присутності в ній благодаті Пресвя-

того Духа. Бо якщо в Старому Завіті, що був тінню Нової Благодаті, Овеча Купіль, в яку Ангел Господній раз в рік сходить і воду порушував, і той, хто перший входив у неї недужий, здоров'я здобував, благодать Бога, що творить чудеса, з людьми ізраїлевими була, то тим паче в Новій Благодаті ця

вода, яку вже не Ангел порушує, а Дух Святий освячує, і надприродно Своєю Божественною силою причетною до тління і смороду бути перешкоджає – істинне і видиме знамення, і явне чудо. Через нього запевняє нас Бог, що він у Церкві Своїй Святій з нами перебуває і благодать Духа Свого

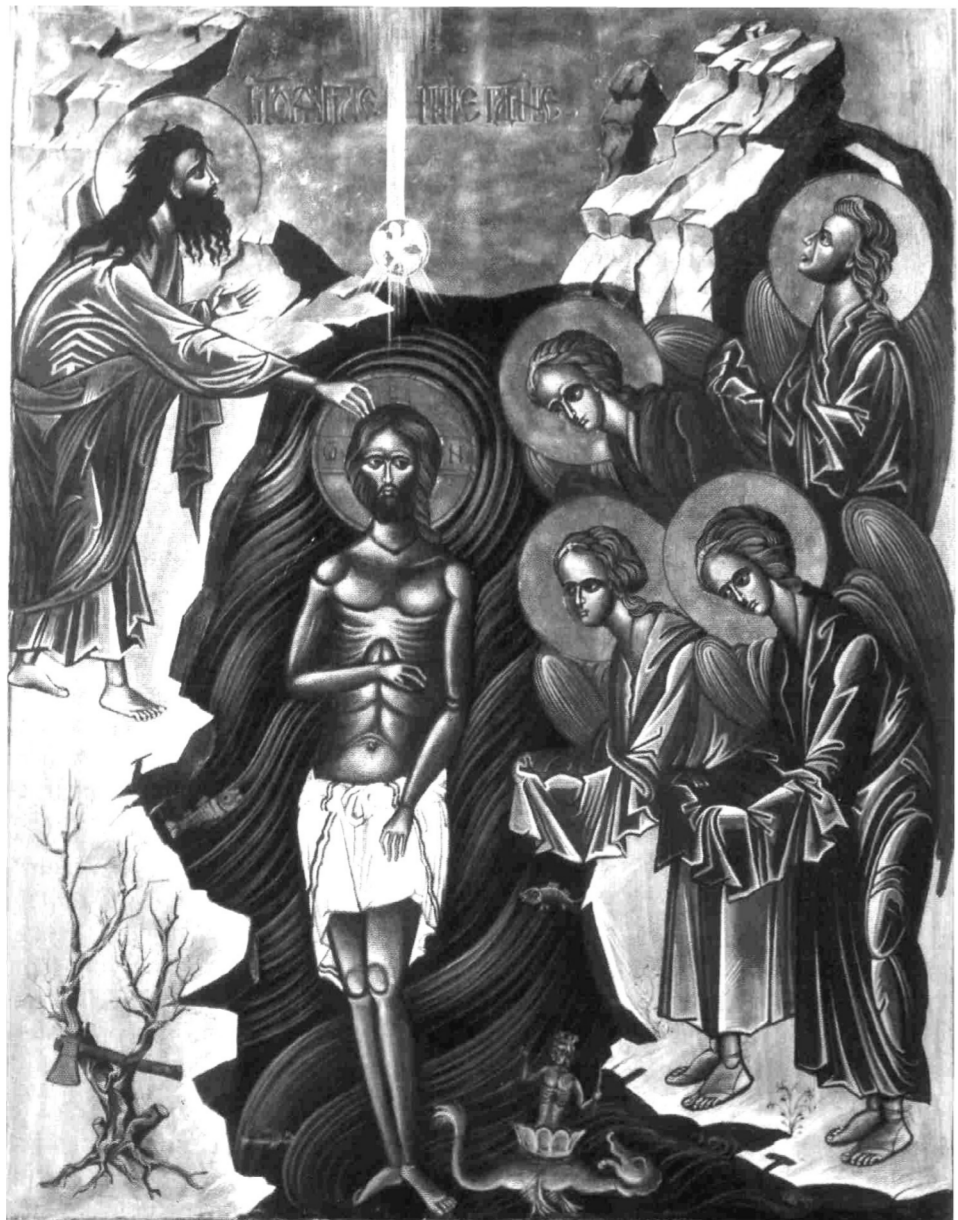
Пресвятого, до прохання схиляючись ієрейського, нам подає. Бо не в одному місці, як тоді в Єрусалимі, і не один раз в рік, а по всій Вселенній, в усіх церквах православних це преславне загалом явним буває.

[...] Це очевидне, вселенське чудо здійснювалось над водою не лише тепер, а ще в апостольські часи, оскільки Іоан Златоуст пише про нього, як про таке, що з давніх-давен відоме, коли говорять, що всі християни на свято це опівночі воду набирають і, в домівки заносючи, зберігають, і проповідують, що вона і рік, і два, і три не псується. І ця вода не тільки тим чудесна, що не псується, але й тим, що різноманітні зцілення подає тим, хто з вірою кропить нею і п'є її: бісів, згубні моровиці й недуги від людей і худоби і від місць проганяє, і всякі благодіяння Бог вірним через неї дарує, і від численних гріхів забутих і невисповіданих, а також і всіх простимих, тобто щоденних, через неї очищає, і здатними до виконання заповідей Своїх і різних добродієв усіх нас робить.

Але понад усе ця священна вода – о чудо! – як і в Кані Галілейській, у вино перетворюється. І це тут в Київській землі і в наші часи буває!

Архієреїствующому Іову Борельському один з благородних мужів року 1626 приніс воду, яку він сам у Навечір'я Богоявлення в церкві святого Архістратига Михаїла Золототорий тим архієреєм освячену набрав і довгий час у домі його бережена, на вино вона перетворилася. І віддаючи архієрею вино, що з води утворилося, з клятвою розповів, що ось вода, яку ти освятив, на вино перетворилася. Вигляд цього вина був водяний, але смак і пахощі – винні.

Переклад з давньоукраїнської Людмили Іваннікової

ЯК ЗАПОРОЖЦІ СВЯТКУВАЛИ РІЗДВО

Людмила ІВАННІКОВА

Про це розповідають рукописні та опубліковані джерела другої половини XVIII – початку XIX ст., а також усні оповідання самих козаків і їх нащадків. Кожен українець, хоч хто б він був, не раз пригадає дитинство і святкування Різдва, Щедрого Вечора, Богоявлення в колі родини. Найкращі спогади пов'язані зі Святвечором, колядуванням і щедруванням, приготуванням кулі та інших обрядових страв, внесеним до хати дідуха, ходінням з вертепом, «козою» та «Маланкою»... Дівочі та парубочькі забави, ворожіння, вгадування долі та майбутнього урожаю, ритуали, пов'язані з фруктовими деревами, бджолами, худобою та ін. А ще – єднання роду (спільна вечеря, відвідування з кутею та узваром найстарших членів родини, хрещених батьків)... Участь у церковних богослужіннях, сповідь та причастя Святих Тайн у день Різдва, освячення домів та господарських будівель на Богоявлення, прославлення Христа у колядках та вертепних дійствах...

Безперечно, всього цього були позбавлені запорожці, кожен з яких, вступаючи до товариства, відірвався від родинного життя і давав обітницю безшлюбності. А вже Січ була закритою для жіночої військової спільноту, подібно до рицарського ордену, яку ще називали сучасники «світським монастирем». Але як кожна людська спільнота, Січ мала й свої субкультурні звичаї, які дуже відрізнялися від хліборобських та родинних обрядів Гетьманщини, Поділля, Волині, Галичини. Головним стрижнем у цих звичаях виступала Православна віра і Православна церква.

Отже, в період між Святвечором та Водохрещем (6–19 січня н. ст.) всі козаки зі степів та зимівників сходилися на Січ, щоб взяти участь у Божественній Літургії в січовій Покровській церкві. Отець Леонтій Яценко-Зеленський, чернець Полтавського Хрестовоздвиженського монастиря, Новий 1750 рік зустрів саме на Запорожжі, в Січі, і з розчуженням зауважує, що козаки своєю побожністю перевершують навіть греків. У Навечір'я Різдва, Богоявлення та інших великих свят і в суботу запалюють вони в куренях лампади і святі ікони кадять щедру, по-запорозьки, не шкодуючи дорогого ладану. Але на відміну від греків, які закопчують ікони ще й тютюном, у запорозьких куренях, схожих на каплиці, не може курити навіть сам ясновельможний пан кошовий отаман.

Святкова заутреня завжди одправлялася до світанку, а Літургія розпочиналася зі сходом сонця. Військова старшина, курінні отамани і всі поважні козаки, які вельможний пан кошовий, ніколи не пропускали утрени, а в свято ходили до церкви тричі на день. В обов'язки паламаря входило кожної ночі будити пана кошового на утрено, а суддю, писаря, осавулу і всіх курінних отаманів будив підлономарій.

Крім співання колядок, виголошування різдвяних віршів на кшталт «Христос родився, весь мир звеселився», чим звичайно займалася шкільна молодь, був у запорожців особливий різдвяний звичай, який називався ралець. Цей звичай, очевидно, був запозичений у цехових та церковних братств і діявся двічі на рік – на Різдво й на Великдень. (Слово «ралець» у давньоукраїнській мові означає «подарунок»). Ось як описує його князь Симеон Мишецький у своїй «Історії о козаках запорожских» (1740, опубл. 1847 р.):

«Зберуться ярмаркові купці та майстрові люди, окремо одні від одних: окремо шинкари, окремо купці, окремо майстри, накуплять лисиць пари по дві або по три, великих калачів – із цим ідуть до кошового з поклоном. Це у них називається ралець. Кошовий має частувати їх вареною і холодною горілкою, і медом. На другий день ідуть до судді, на третій – до писаря, на четвертий день до осавула – і їм такі самі подарунки підносять, а вони їх так само пригощають.

А той кошовий мусить не тільки цих [гостей], але й усе військо, яке є в Січі, частувати, а отаманів та інших старшин, закликавши до себе в курінь, особливо поштує і пригощає різними напоями, – і таких веселощів у старшину між собою буває цілий тиждень! А між цією випивкою буває у них пальба з гармат».

Військовий інженер Олександр Рігельман в «Історії Малої Росії» (1783, опубл. 1847 р.) додає, що, пригостивши старшин у себе в курені, кошовий бував і у них. А через вісім днів – 1(14) січня, в день Нового року, в Січі відбувалась козацька рада, на якій стояло два питання – розподіл між куренями природних угідь та перевибори старшини...

Ось як описує її той-таки Симеон Мишецький. Рада звичайно буває після полудня. Кошовий наказує довшу бити в литаври посеред замку, коло церкви. Коли проб'ють тричі, з церкви виходить уся старшина (кошовий, суддя, писар, осавул) зі своїми клейнодами без шапок і кланяються на всі чотири сторони. Їх вітають політавренним боєм. Тоді кошовий скаже: «Ніні, молодці, у нас Новий рік, належить нам, за давнім нашим звичаєм, розподіл рікам і урочищам учинити», – і тоді кидають жеребки. Якому куреню що по жеребу дістанеться, той тим і буде цілий рік володіти. Все це чинилося через те, що природні угіддя по Низу Дніпра не всі були однаково багаті, то щоб кривди козакам не було.

Після розподілу рік та озер усі поважні козаки розходилися, а залишалася сама «чернь». До них і звертався кошовий: «Ніні, молодці, Новий рік настав, може, будете вино старшину вибирати, а старших кого скидати за нашими звичаями?» І коли вони хочуть, щоб ця старшина у них була, то скажуть всенародно: «Ви наші пани добрі, треба вам над нами панувати!» – тоді кошовий і старшина поклоняться всьому війську і підуть у свої курені.

А коли схочуть кошового чи старшину перемінити, то кажуть, щоб він поклав своє кошів'я (а суддя – суддівство, осавул – осавульство і

Козацький марш. Гобелен І. Ганжі

Гавриіл (Розанов). На час запису оповідачу було близько ста років (помер він 1835 р. у віці 103 р.). Спогад М.Коржа був опублікований 1842 р. в Одесі окремою книжкою під назвою «Устное повествование бывшего запорожца... Никиты Леонтьевича Коржа».

Ось що розповідав Корж. «У день Богоявлення всі січові козаки з усіх куренів без винятку, так само і з зимівників, і з заводів, де б хто не був, збиралися в парад і йшли до церкви при всіх своїх амуніціях і зброї і з усією військовою артилерією на Йордан, – піхота і кавалерія. А особливо прикрашені знамена кожного куреня везли на верхових, гарно і незвичайно прибраних конях. А також і все

військо вбиралося у найкращу і найбагатшу одягу. І коли поз'їжджаються до церкви, то така велика кількість народу займала не лише весь простір навколо храму, але й всю січову, надзвичайно велику, площу. І стояло все військо, як кіннота, так і піхота, чинними і стрійними рядами та без шапок до того часу, поки не скінчиться Літургія. А після її закінчення виходить духовенство із церкви: попере-реду наступає з хрестом, а за ним інші священнослужителі і еромонахи попарно, і несуть Свангелію та ікони. Усі вони вбрані в дорожочіні сяючі священницькі облачення, які звичайно одягають на водосвяття. А за ними і все запорозьке військо зі знаменами і артилерією йде рядами чинно і, при-йшовши до річки, так само стає своїм порядком, як і раніше. Згодом, коли скінчиться освячення води і настоятель почне, за звичаєм, погрукати хрест у воду, тоді з усієї артилерії і з усієї вогнепальної зброї вдарять козаки в один постріл залпом, так голосно і сильно, що, здається, вся земля затремтить і накриє всіх глядачів димом, як темрявою, що один одного не

Обличчя часу

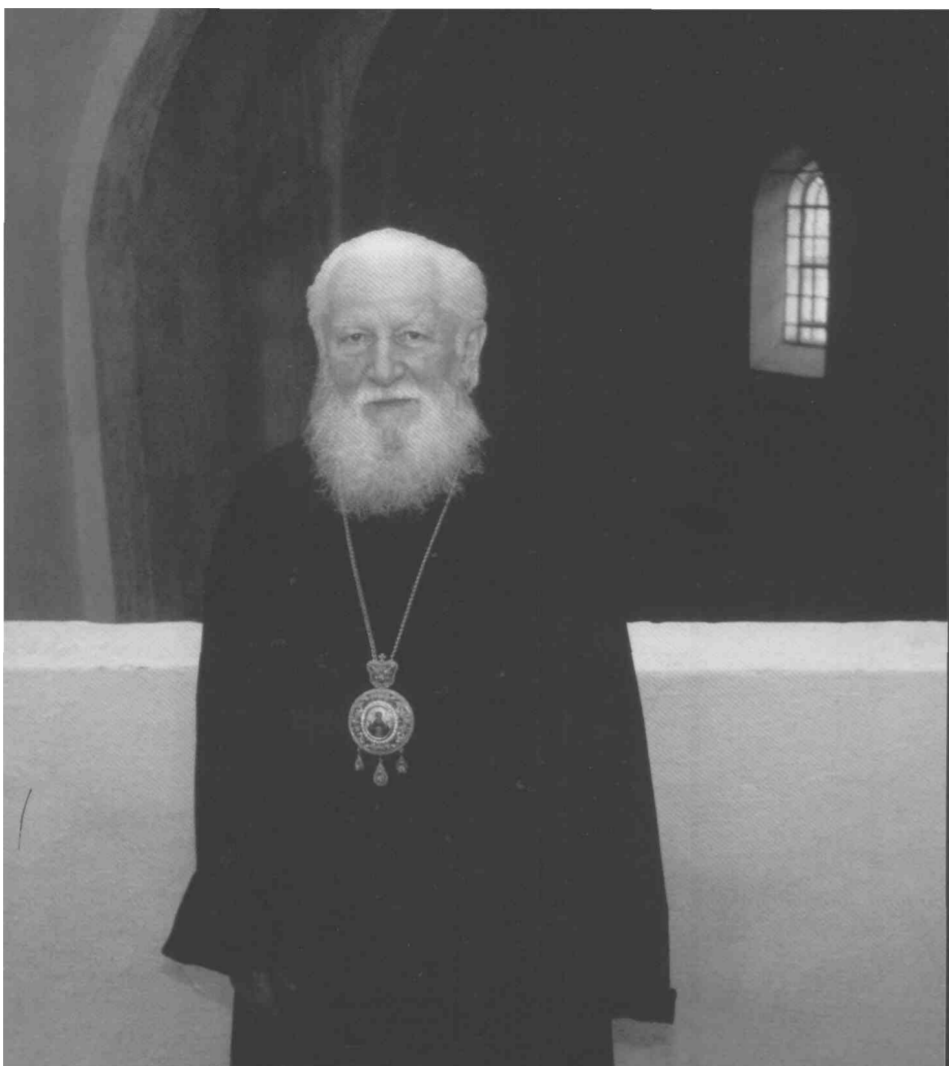
До 100-річчя від дня народження Патріярха Димитрія

Віруюча людина не «володіє істиною», вона служить істині.
Патріярх Димитрій

Світла і велична постать Патріярха Димитрія (в миру Володимира Яреми) посідає визначне місце в історичному розвитку Української Автокефальної Православної Церкви (УАПЦ). Як духовний лідер Третього відродження УАПЦ (1989), Архипастир своєю жертвовою працею підіймав її з руїни, шукав гідних ієрархів, благословляв спорудження нових православних храмів, сіяв слово Бога Живого, невтомно і широко служив рідному побожному українському народові. Його життєве кредо: «Бог і Україна!» базувалося на глибокій вірі, всеохоплюючій любові, непохитних переконаннях стосовно ідеї української незалежної «чистої Церкви». Патріярх Димитрій мужньо, гідно і чесно ніс неймовірно важкий хрест, виконуючи свою земну місію, яку на нього поклав Господь.

Унікальна особистість Патріярха Димитрія вирізняється яскравим творчим мистецьким обдаруванням у сфері сакрального образотворчого мистецтва, музики, поезії і красномовства. Широта мистецьких уподобань дозволяє зарахувати його до носіїв духовної культури українського народу, які забезпечують тяглість та неперервність його культурної традиції.

Ще до священничого служіння Володимир Ярема хотів присвятити себе мистецтву іконопису. Жадоба знань дала йому змогу вчитися у наших славних художників. Він добре знався на стилях мистецтва, композиції та золотому перетині, а також на гармонії кольорів і технології малярства. Працюючи в музейних фондах, вивчав історію світового та українського іконопису. Домашня бібліотека Патріярха нараховує велику кількість книг, зокрема зарубіжних видань, і альбомів з репродукціями картин та фотоматеріалів. У своїй книжці «Дивний світ ікон» отець Володимир акцентував увагу на правильному розміщенні ікон в архітектурі храму, визначенні стилю, колориту, композиції, дотриманні відповідної технології, забезпеченні цілісності, але при цьому неодмінно має переважати відчуття божественного, дух святості. Отець мав свій метод дослідження ікон, що передбачав візуальне порівняння, аналіз іконографії та стилістики твору. Особлива дослідницька інтуїція виробилася на основі багаторічного досвіду праці з іконами та практичної роботи о. Яреми як художника. Належить згадати про його широкі особисті контакти з багатьма відомими науковцями Польщі, Словаччини, Угорщини, Росії. До його думки прислухалися такі відомі вчені як В. Лазарев, А. Рогов, Я. Клопінська, Р. Біскупський. У своїй статті про фрески Лаврського монастиря А. Рогов використовував прориси, виконані

Отець Володимир Ярема, настоятель храму Петра і Павла на Львівщині (майбутній патріярх УАПЦ) був першим священником, який зважився оголосити про вихід парафії з юрисдикції Московського Патріярхату

о. Яремою. На окрему увагу заслуговують приятні стосунки о. Володимира з Олександром Цалай-Якименко та Юрієм Ясіновським, яким він надавав консультації з питань православних богослужінь і церковного співу, позичав нотні ірмологіони, а також подарував чимало цінних книг з історії церковного співу, які тепер зберігаються у бібліотеці Інституту Літургійних Наук Українського Католицького Університету.

Володимир Ярема народився 9 грудня 1915 року у селі Глідно, що недалеко від містечка Динів на Надсянні, в неможливій сім'ї Василя Яреми і Марії Денис. З раннього дитинства малий Влодко з батьками постійно відвідував церковні Богослужіння. Йому подобалися церковні обряди, любов також співати і малювати. Охоче співав на людях, бо знав, що за те отримає листок для малювання. У дворічній віці навчився від сестри Параски багатьох різних пісень, серед яких були – «Гей, там на горі Січ іде», «У горах Карпатах», «Гаєм зелененьким», «На вулиці сурма грає», «Горіхове сіделечко», «Там на горі крута вежа». І ще у Влодка було улюблене заняття – бавитися у церкву. Як згадує його молодша сестра Ганна: «Ми як були малими дітьми, то ніколи не бавилися як інші діти – не літали, не кричали. Влодко часто перевдягався на священника і «хрестив» дітей (яльок), «хоронив», «вінчав» і маївки «правив». Як мами і тата не було,

то і процесії чинив навколо хати. І навіть Службу Божу «правив», бо ми вже тоді вміли читати». З перших днів навчання в школі відзначався неабиякими здібностями і зразковим почерком, тож і допомагав вчительці на уроках каліграфії, малювання, співу, ручної праці, в організації драматичного гуртка. Будучи старшокласником, Влодко користувався повагою серед учнів та батьків на рівні з обома вчительками. А неділі та святкові дні проводив у церкві або прислуговуючи при відправі, або у крилосі біля дяків: співав псалми, тропарі, кондаки; читав Послання святих апостолів. Не пропускав і вечірніх Богослужінь.

Зацікавлення і захоплення церковним малярством юного Володимира почалося з 1920-их років, тобто з моменту його участі в розписі церкви у своєму рідному селі Глідно. Стінопис виконували художники, які втекли від советської влади з Наддніпрянщини і заснували художню фірму «Відродження» в Перемишлі. Це був полковник петлюрівської армії Борис Палій-Неїло та Павло Запорізький. Помічниками у них були бандурист Гонта Просицький і син дяка з Волині Юрій Крих, який одночасно ще керував хором, а згодом став викладачем Львівської та Івано-Франківської музичних шкіл. Велика жага до знань привела Володимира до Перемишля, де він мріяв поступити в гімназію. На жаль, навчання було платним, і тому через брак коштів

йому відмовили. Але він мав змогу насолоджуватися співом катедрального хору на Богослужіннях. Зокрема у своїх спогадах Ярема пише: «Коли почалася вечірня, мене захопив спів дяків. Їх було десь по двадцять у крилосах. Катедральний дяк показував, хто дальшу стихирну має співати «прим», тобто першим голосом, а всі досить узгіднено «вторували» (бо то були учні дяківської школи). Деякі пробували «басувати».

Бажання стати професійним художником спонукало Влодка шукати вчителя. І йому пощастило у Львові. Його прийняв у науку відомий художник Павло Ковжун, який створив Асоціацію незалежних українських митців (АНУМ). АНУМ видавала журнал «Мистецтво». В майстерні Ковжуна часто збиралися художники, графіки, мистецтвознавці, редактори. Дехто з них приносив статті до журналу, їх читали вголос і обговорювали. Таким чином Володимир опинився в епіцентрі тогочасного мистецького життя.

А ще саме в цей час Ковжун у творчій співпраці з визначним художником Михайлом Осінчуком розгорнули активну діяльність у сфері церковного стінопису. Впродовж тридцяти років вони розписали понад десять церков Галичини. А для роботи добирали собі помічників, молодих хлопців. Одним з них став Володимир Ярема, який долучився до роботи 1932 року під час розпису церкви в Зашкові, недалеко від Львова. Маючи велике бажання, здібності і надзвичайну відповідальність у роботі, він швидко опанував техніку малярства, художні прийоми – композицію, стилізацію, інтеграцію мотивів орнаменту від Ковжуна, візантійське трактування образів святих від Осінчука.

Працюючи під керівництвом Ковжуна в залах Духовної семінарії, він спостерігав за формуванням колекції давніх ікон, яку в той час за підтримки митрополита Андрія Шептицького здійснювали І. Свенціцький і М. Драган. З розпису церкви в Павлокімі 1936 року розпочалась самостійна творча діяльність Яреми. Його працю схвально оцінили парафіяни й отці деканату. Отже, Володимир одержав репутацію доброго церковного маляра.

В цей період проявилася багатогранність творчої натури Яреми. Він одержав початкову музичну освіту на приватних заняттях у диригента Сави Неборча – випускника Вищого Музичного Інституту імені Миколи Лисенка у Львові. Володимир згадував про те, як став диригентом: «Замовив у кнігарні партитури «Літургичні пісні архикатедрального хору» (за що заплатив отець Жарський парафіяльними грішми аж 55 золотих!) і, переписавши багато партитур світських хорів Лисенка, Леонтовича і других композиторів, поїхав додому. Так став я диригентом».

Закінчення в наступному числі

Колядки-щедрівки

Нова радість стала

*Нова радість стала
Яка не бувала
Над верхами України
Зірка засіяла (2)
А як засіяла
Стала гомоніти
Радуйтеся веселіться
Українські діти (2)
Радуйтеся з ними
По всій Україні
Народився Ісус Христос
У яслах на сні (2)*

Темная нічка
тьмою світ закрила

*Темная нічка
Тьмою світ закрила
На небеснім полі
зоря запалала. (2)
Лиш одна зіронька
понад все сіяє
Та над Вифлеємом
проміння зливає (2)
А у Вифлеємі
нині мир явився
Люди веселіться,
сам Бог народився. (2)
Народився нині
з Марії-Дівиці
З Пречистої слави
той Богородиці. (2)
Вчули ввечароньки
голос той із неба
Зібрались на раду,
куди їти треба. (2)
Пішли вони шляхом
тою дорогою
Куди ясність спалась*

*за тою зіркою. (2)
І ми підем з ними
поклін Йому даймо
Та радісну пісню
есі враз заспіваймо. (2)*

Ой не спить, не спить

*Ой не спить, не спить,
та й добрії люди.
Нині ніч свята,
бо Різдво Христа.
Божі зорі в небі
ясно так горять,
Ніч святу Різдвяну
людям освітять.
«Слава в вишніх Богу»
есі ми заспіваймо,
Божю Матір Марію
в піснях величаймо.
Будемо співати,
Христа прославляти,
З колядками, з пастушками –
бо Різдво Христа.*

На Божім подвір'ї

*На Божім подвір'ї
Росло три дерева.
Рай розвівся, Господь
звеселився,
Що Син Божий народився.
Три брати рубали,
Церкву будували.
Церкву будували,
С трьома куполами.
С трьома куполами,
С трьома престолами.
На першій престолі
Святеє Рождество.*

Різдвяна зірка. Твір Феодосія Гуменюка

*На другім престолі
Святого Василя.
На третім престолі
Іван Хреститель.
Святеє Рождество
Радість нам принесло.
А святий Василій
Весь світ розвеселив.*

*А Іван Хреститель
Воду освящає.
Воду освящає,
На Дунай пускає.
На Дунай пускає,
Всім нам радість дає.*

Після кожних двох рядків – Приспів.

Христос народився! Славімо Його!

Вітаємо Вас, дорогі читачі, друзі і прихильники «Нашої віри», з Божим Різдвом, Новим 2016 роком і Святим Водохрещем!

Найбільше, незбагненне, диво вочевидь якраз у тому, що Син Божий насправді рождається щорік. Таємниця Різдва й світ творить новий. Годі не відчуті, вглядаючись у святвечірнє небо, де сходить Різдвяна Зірка, Божественне народження дива в собі і в світі. Прихід Бога-Дитяти на землю – це невимовна найвища реальність, якої ми стаємо причасниками, хоч її неможливо пояснити логікою розуму. Радість Неба сходить на землю. І сила цього дару Бога-Слова переливається в душу людини.

Тож дійсно колядують-співають разом янголи й люди. І набирає ціла велика українська душа, здобуває з того Божественного словославлення, немов бджола чистий небесний мед, віру в переможну істинність добра і правди, попри всю ніби непроглядну безвихідь і каламуть сучасних трансформацій, що діються з людиною і світом.

Світло Різдва зовсім по-новому відкриває нам висоту і водночас близькість Неба, переносить у виміри вічного Буття Божого. І тим зрушенням опиняємося перед потребою глибокого осмислення життя, нового пізнання духовної історії України, віковичних знаків і символів культури, що освітлювали шляхи народу в тисячоліттях – аби не блукати нині в безсвітній порожнечі псевдоцінностей і хаосу, натомість творити форми нового часу з глибокої спадщини образів буття і культури пращурів, які залишили нам справжню, напрацьовану віками й вистраждану духовну твердь.

Досвід історії переконливо свідчить, що лише на цій тверді віри й культури можемо будувати гідне й життєтворче суспільство.

Нинішнє Різдво, здається, як ніколи містерійно підносить образ Бога-Слова. Бо сьогодні Христос прийшов у світ, де в багатьох віра в Божественно-творчу сутність Слова втрачена. Віру в Слово треба повернути – ця тривога витає, як кажуть, в повітрі. Це питання істинності нашого людського буття.

Будемо прагнути, щоб «Наша віра» разом з вами творила Словом світло творчої думки, простір щирого спілкування, дух істини, людяності, свободи, краси й культури. Адже Христос-Слово народився заради Божественного піднесення людини.

Тепер, коли українське громадянство вже навчилось побачило катастрофічні наслідки руйнації суспільного духу і водночас явило реальну спроможність і стремління до зцілення національної свідомості, – особливо важливим постає розуміння суті подій і смислів, які ми творимо Словом і Дією у своєму часопросторі. Що ми проєктуюмо собою в майбутність? Чи наближаємося до прозріння мети – Божественного промислу над нами?..

Адже розвиток суспільства й зростання національного духу звершується лише через становлення духовної зрілості особистостей, що здатні брати відповідальність за себе, за долю народу й країни, за світ, – перед Богом і перед всіма поколіннями рідного народу. Чи видно таких провідників у нашому соціумі?..

Україна нині опинилася в епіцентрі визрівання

смислів сучасних світових процесів. Тому українське суспільство – на вістрі часу, що вимагає межових надзусиль, аби втримати в собі і в світі верховенство Духа, культури, людяності і правди.

Завершився надскладний 2015 рік, в якому поряд із безлічними втратами і провалами, були дивовижні вияви зрілості і героїчної сили українського духу.

Бог дає нам радість Своєї присутності. Як не радіти! З нами Бог!.. Україна здолає безчасся, хаос, руїну... Лиш треба вірити в живлющу силу Слова Пrawdи, в якому ми впізнаємо себе в минулих віках, і тепер, і будемо впізнані колись нащадками у майбутньому – за ознакою справжності.

Бо лише справжність наближення до істини, до виявлення власної суті й призначення дає людям сили зберегти духовну й культуротворчу життєспроможність народу. Донести її передати наступникам живу цілість буття, цілість духу в собі і в світі. Певно, це і є заповунок, що Бог-Слово знову приходитиме до нас у Своєму Різдві, стверджуючи Божественну гідність Людини, якій доручено плекати святість життя.

А це значить – треба мати віру і бути вільними – зберегти й розвинути свою національно-культурну ідентичність, те, що витримало випробування віків і сягає у виміри вічності, – світогляд, мову, культуру, святині і пам'ять історії, відкритість до світу, землю та все живе на ній.

Маємо бути собою, українцями, людьми – і святити безсмертну душу свого народу.

Раїса ЛИША

Нова свідомість

Леся СТЕПОВИЧКА

Благословіть колядувати!

А що перший празник -
Роджество Христове
(3 народної пісні)

Вертеп від хати і до хати
пливе, мов човен, у снігах.

— Благословіть колядувати! —
змахнув крилом Різдявний птах.

— Благословіть колядувати! —
рипить під чобітками сніг.

— «Я хочу срібну еривню мати!» —
колядників лунає сміх.

І предків незабутніх лиця,
приплунуть до вікна: «Дивись,
чи всі дванадцять страв на місці,
чи наш звичай не перевівсь?»

На землю сніг владе лапатами,
з гостинцем зайчик пробіжить.

«Благословіть колядувати!...»
Різдео дає нам силу жисть.

Так повелось в Україні
віддавна славити Христа.

Бо в ніч Різдявну зореплинну
нам сяє істина проста:

«Ісус родився! Прославляймо
Його народження Святе.

У Сина Божого навчаймось
Любити ближніх, як себе».

Встає зоря над Вифлеємом,
пливе Різдявна Коляда.

Радіє світ, і в ньому є ми,
є Україна молода.

ЗА ЩО НАМ БЛАГОДАТЬ ОЦЯ?

— Благословіть колядувати! —
лунає в селах і в містах.
В оселю входить Божа Мати
із Немовлятком на руках...

Во Іордані, де Ісус хрестився

А що третій празник -
Святе Водохреще
(із народної пісні)

Во Іордані, де Ісус хрестився,
вода холодна й чиста, як сльоза.

Над Іорданом — древні евкаліпти.
А в Україні хилиться лоза,

Лоза вербова над Дніпром правічним,
Де Володимир-князь

Україну-Русь хрестив.
Тут голуб візантійський,

знак кармічний,
Тут Водохреще, вічне диво з див.

Це наше друге, справжнє народження
від Духа і Води, від срібного хреста.

Оновлення, очищення, спасення,
Благословення Божого перста.

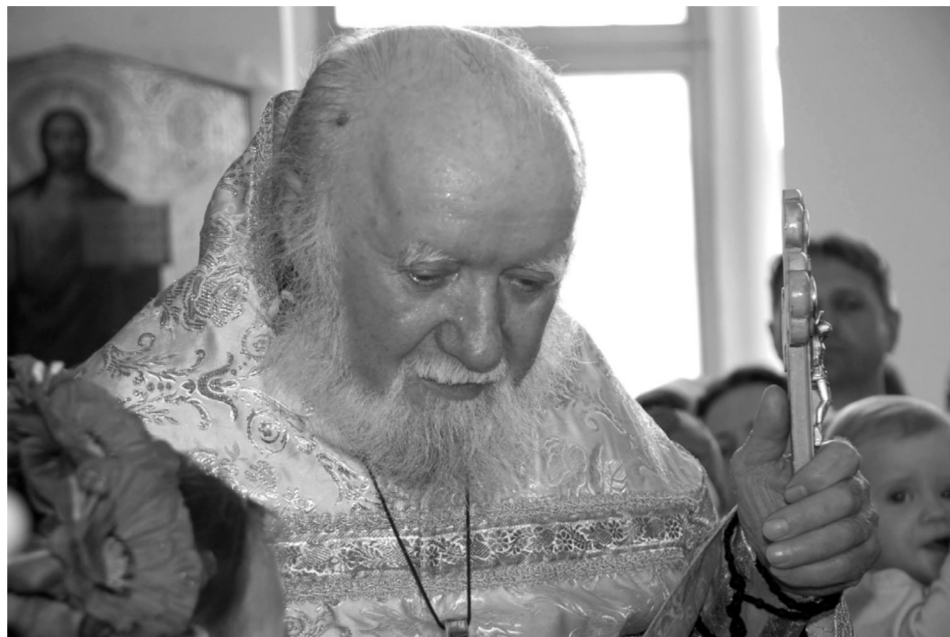
Блаженні ті батьки, що охрестили
Своє дитя у храмі золотім.

Відині він вже не проста будівля,
А твій, дитя, духовний, справжній Дім.

Нам Бог являє лик Свєї всюдисущий,
А ми такі безтямні і малі.

Христос Хрещається! Він з нами,
Неамирущий,

Відині і навк на всій землі.

Отець Василь Пишний, настоятель храму Св. Покрови
в с. Рубанівське Васильківського району на Січеславщині

Рубанівське, бузковий раю

Рубанівське, бузковий раю,
До тебе знов летить душа.
Тут нас в любові іскупають,
Тут нас Господь не полиша.
Тут у прозорій Роставиці
Омшем крила і серця.
Щасливі люди, риби й птиці.

І зблисне Божа блискавиця.
За що нам благодать оця?
Тут Боже слово торжествує
І рідна мова розквіта.
І ми співаєм: «Аллилуйя!
Україні — Многая Літа!»

З книжки «І со Духом Твоїм», ви-
давництво «Навіки», Храм Покрови,
с. Рубанівське

Юрій ФОМЕНКО

ХРАНИТЕЛЬ СТЕПУ

Юрій Фоменко народився 24 жовтня 1966 р. в місті Мелітополь. Ось як він пише про себе: «В Мелітополі прожив близько десяти місяців, подихав повітрям, яким дихав Донцов, скупали мене біля Кам'яної могили у Молочній річці і відвезли на Історичну батьківщину в Холодний Яр, Чорний Ліс. Тобто я виріс на межі Кіровоградської і Черкаської областей. Працював 10 років агрономом в господарстві, заступником директора, а з 2000 року маю власний бізнес. Зараз я його призупинив, пішов добровольцем на війну. Я — людина степу. Чорний ліс і степ. Рід мій по мамі з Чигирини, а батька — зі Звенигородки.

...Коли я народився, була осінь. Жовтий лист падав на мокру землю. Запах осінніх трав лиш злегка нагадував їх ще нещодавно пишну велич. І серед тої осені пішов я по молодій отаві в життя. На північ ліс, а на південь степ. На північ до Холодного Яру, а на південь безкрайній херсонський степ. І я на тій межі, посеред хутора, між людей. Людей з великої літери, що жили своє життя достойно, маючи тяжко зароблений шматок хліба та чесну славу. Ходив з хутора за наукою, ходив до армії, пішов до міста долі шукать. Та повертався все одно. Повертався після навчання, військової служби, повертався щоб знайти себе. Повертаюся у своїх нарисах до людей, котрі мали своє місце в історії».

Пропонуємо читачам кілька оповідей-роздумів з книжки Юрія ФОМЕНКА «ХРАНИТЕЛЬ СТЕПУ», яку видала парафія Св. Покрови, с. Рубанівське, де настоятель о. Василь Пишний.

КОД СТЕПУ

Потрачено багато сил і часу на пошук Української Національної Ідеї. Одні шукать її, інші — заважають шукати. Не могу претендувати на остаточно істину. Можу висловити своє бачення. Воно базується на роках роботи в сільському господарстві, на тисячах кілометрів шляху Наддніпрянщиною, на ментальності степовиків, котрі

стрічались на цих шляхах.

Бачив, слухав, читав, думав, аналізував, заперечував, доводив, запитував у розумних людей і знову думав. Очевидно, наша ідея є та, з якою борються усі, хто не бажає нам добра. Кістка в горлі незалежність країни, мова, історія, культура... Але найнещадніша боротьба — із

самодостатністю українця.

Самодостатність — це те, що дозволяє нам бути і залишатися повноцінними і незалежними людьми. Самодостатня людина твердо знає, чого вона хоче, як вона буде це робити. Самодостатність — це гідність і спроможність.

Ми в степах — Мамаї. Сидимо по своїх «хуторах». Хто пшеницю вирощує, хто рибалить, хто ремісничу майстерню має, хто дітей навчав, хто лікує... Кожний має свою «територію хутора», де самостійно забезпечує свою маленьку незалежність. Виникає питання — сходяться Мамаї, вирішують і по своїх «хуторах» розходяться. На Січі навіть звань військових не було. Вибирали на посаду, знімали з посади люди. Замість медальок і зірочок — степовик мав Честь і наживав доброї Слави. Закон Степу такий.

Самодостатність намагаються локалізувати масштабами села і клеють ярлики. Це не так. Самодостатня людина і в місті залишається незалежною. Має майстерню, приватну практику, бізнес, високий професійний фах... Має «територію хутора», на якій буде свою маленьку незалежність, що є складовою Гідності.

А кому з ворогів цієї землі таке сподобається? Їм треба злидений обірваний українець, у ко-

трого забрали все, включно із завтрашнім днем. Щоби можна було кинути на підлогу копійчину — нехай підбирають і гризуться. Щоби гнилописці за півкопійки паскудили своїх пращурів. Мета — повна залежність економіки і особистості. Навіть більшість бізнесів, при відходженні від бюджетної річки або державної дозвільної системи, просто не здатна існувати. Всіх у чергу — вона принижує і дисциплінує... «Через коліно» записується новий код нації — залежність.

«Калину поламали, коровай надкусили» — не наша національна ідея. Ми не герої поразки. В Степу могла жити тільки сильна, самодостатня людина, котра поважала Звичасево Право Степу. Ця людина й на новому місці будувала хатину, заводила господарство, ростила дітей і вчила їх Погляньте на освіту козаків. Батько намагався передати, перш за все, синові книжку. У всі часи освіта дітей була на першому плані.

Під якими тільки назвами нам не нав'язують рабство? «Тільки би вбити самодостатність... На ґрунті Самодостатності будеється довговічна держава. Залежність же є основою «чужинців-тимчасовців», котрі розпродують державу. Можливо, дійсно, наша Національна Ідея — Самодостатність, і будувати державу потрібно на її фундаменті!...

ПАН З МАЛОЇ ВИСКИ

Дніпро. Крамниця біля. За мною в черзі жінка з хлопчиком років шести-семи. Скуплююсь. Продавчиня взяла кошти за покупку. Мовчки відходжу на декілька кроків від прилавка. Пакую покупку. Раптом чую дитячий голос:

— Доброго дня!
— Доброго!
— А Ви в школі погано вчилися?
— Чому ти хлопчику так вирішив?
— А Ви не сказали продавчині: «Дякую!»

До такого діалогу я був трішки не готовий. У цей момент моя перша вчителька згоріла би від сорому за мене. Отак я неввічливо вчинив. Нічого кращого, як викриватись із

ситуації, не придумав.

— Ти, козаче, звідкіля такий?
— З Малої Виски. До бабусі вчора приїхав.

Далі вступила в пояснення бабуся: «Вчора приїхав. За сьогодні я вже не знаю, що робити? Як по мікрорайону ходити? Він усім робить зауваження».

Поруч із бабусею покидав крамницю маловисківський пан, котрий помножив десять хвилин тому мене на нуль. Покидав з чесно заробленою шоколадкою, за котру не забув подякувати, а перед моїми очима була моя перша вчителька. І мені було соромно.

ЗЕМЛЯ МАМАЇВ

Літо в жнива...

У цей час Дух Степу складається із запахів гарячої землі, сухої стерні, молодих соняхів. Звук Степу єднє поодинокі крики птахів, гудіння бджіл і відгомін села. Вітер, як диригент цього великого хору, хвилює Душі в Степу.

Серед цього Степового Світу, на краю поля, прямо під Сонцем, стоїть Курган. На нім — управляючий відділення з двома хлопцями виконують незвичне дійство. З витягнутою на Курган причепа засипають глину в лисячі нори та шурфи, зроблені колись копачами й розмиті вже рясними дощами. Внизу торохтять тракторіє, підіймаючи з бочки воду по шлангу. Тією водою поливають глину, ушілюють пустоти в кургані. Зберігають могилу.

Мар'янович був управляючим відділення своє із часів Хрущова. За весь час своєї діяльності цей ритуал він проводив регулярно, раз на чотири-п'ять років. Зберігав Могилу,

котра вважала себе археологом.

Так в історії є. Одна особа благородної дворянської крові розкопала могилу, і там було всяке скіфське добро. Ніхто не знає, що саме там викопано й куди воно поділось. Добро пропало, а ім'я копача залишилось. Залишилось, поряд з іменами чесних майстрів цього ремесла. І те ім'я історики підіймали все більше, а могила ставала все менша.

Вечір. Дух степу доповнюється запахом молока.

Повертається в село череда. Мар'янович повагом сходить з Кургану і йде за чередою. Старий степовик, правила життя якого прописані поколіннями предків.

За моє десятиріччя праці у господарстві — Мар'янович тричі підіймав із хлопцями причеп на курган. Рятуював від розмивання могилу предків. Хранитель Степу в Часі.

БЕРІЗКА

Серед тиші і степу, недалеко від блокпосту, на зеленій траві паслася корова. Круторога пані мала міцний цеп і повні очі доброті. Її красу, червоної степової породи, можливо в якомусь поколінні, підправив хтось з голштино-фризької породи. Одне слово, вона була повноцінно місцевою степовою красунею.

Поклавши руки на бетонні блоки, як школяр на парту, розглядав господиню, котра вносила в пейзаж степу один позитив. Голос солдата повернув мене з роздумів на блокпост.

— Юрію Михайловичу, ми все розвантажили.

— Добре. А що це за корівка?

— З крайньої вулиці, бабуся прив'язує тут. В обід доїть і нам молоко віддає. Комбікорму нам би для Берізки.

— Ти б ще бронжилет і шолом їй попросив.

— На тих блоках капітан намалював їй в бронжилеті і шоломі. Каже, вона учасниця АТО.

Пішов з цікавості до блоків. Там дійсно була намальована Берізка, нагадуючи вікінга шоломом і рогами. Схожість зображення на аматорським малюнку з оригіналом на випасі була присутня. Повз мене, в напрямку корівки, ніс два відра води худеніший солдат років двадцяти. Я зовсім провалився в степ. Навіть дві соро-

БЛОКПОСТ

Кухоль теплою, на вишневіх гілочках, чаю, обійнятий долонями, є вікном у просторі. Вікном, через яке людина миттєво переноситься за своїми думками в інші краї й часи, шукає відповіді на запитання. Саме у такому пошуку, на великому скаті, сидів, розмірковуючи над тим, що розділяють ці мішки з піском? Що привело сюди цих хлопців? За спиною — Дніпровський степ, попереду — Донецький. І між степів — блокпост, як камінь межовий, водорозділ свідомості.

Хто ж поділив той степ? Де той водорозділ? За мовою — ні. В степу — всі розуміють один одного. Національність — ні. В степах кого тільки стрінеш! За соціальним станом — теж ні. Он хлопці: ким тільки працюють! Іван — господар степу, фермер. Стоїть на блокпосту до кінця тижня. Повернеться в поля. Андрій — заступник голови правління банку. У відпустці. Олег — учитель. Директор школи йому всі години поставив у три дні. Решта часу — він тут. Вадим

НЕБАЙДУЖІСТЬ

Подорожній людині потрібна стежина, гордому пташу — потік повітря, річковій рибі — течія, дереву — сонце, до якого воно тягнеться. Одне слово, кожному потрібен шлях. Тільки перебуваючи в постійному русі можна жити. Рух — то є життя.

Отак і душі потрібен шлях. Її неможливо стримати, як і швидководну річку. Людська душа б'ється струнами чи клавішами музичного інструменту, барвою лягає на полотно, перестрибує тембром голосу з октави в октаву, переплітається з ряд-

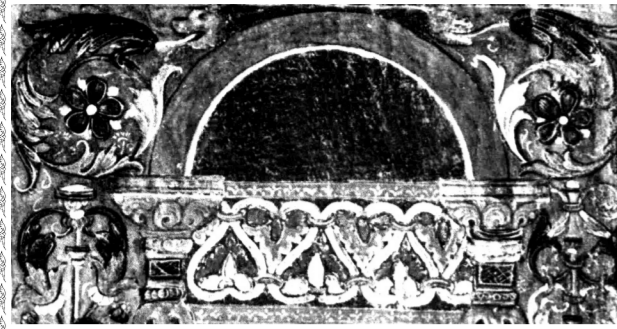
ками прозорого чи віршованого твору, поринає в професійну майстерність ремісника, поєднується з думкою вченого. Біжить, доводячи істину і заперечуючи її. Невгамовно знаходить собі перешкоди. Біжить і грається емоціями, надіями, радістю і сумом. Кричить і співає, сміється і плаче, говорить і мовчить, але біжить, летить, рухається. І весь отой неспокій душі — є любов. Любов до батьків, дружини, дітей, рідного краю, праці, незнаного і науки, людей...

Блокпост поміж степів...
— вальцовальник на заводі. Завод стоїть. Богдан — студент істафаку. Чи відпустили, чи гуляє... Історія ж бо твориться сьогодні й тут.
Чого вони стоять? — вони живуть майбутнім! А ті люди, що дали по степах, — здебільшого живуть минулим. Комуś потрібна їхня свідомість у тому часі... Так легше управляти. Вони всі — у помсті. По-іншому життя не уявляють ані феодалі їхні, ані вони. Страх. У цих, що тут на блокпосту, є страх, що зберуть свідомості.
Хто ж поділив той степ? Де той водорозділ? За мовою — ні. В степу — всі розуміють один одного. Національність — ні. В степах кого тільки стрінеш! За соціальним станом — теж ні. Он хлопці: ким тільки працюють! Іван — господар степу, фермер. Стоїть на блокпосту до кінця тижня. Повернеться в поля. Андрій — заступник голови правління банку. У відпустці. Олег — учитель. Директор школи йому всі години поставив у три дні. Решта часу — він тут. Вадим

От би той камінь межовий — та й перенести по свідомості людей десь за Луганськ, по Дон...
Блокпост поміж степів...

Козак Мамай. Невідомий художник. XIX ст.

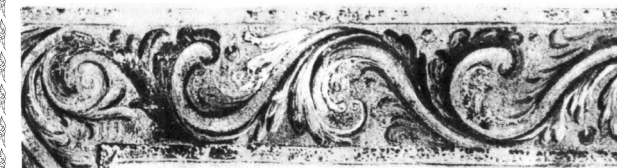
2016

СІЧЕНЬ

1. Пт. Мч. Вонифатія. Новий Рік (за н. ст.)
2. Сб. Сщмч. Ігнатія Богоносця, прав. Йоана Кроншт.
3. **Нд. 31-а. Свв. Отців. Мц. Юліянії, свт. Петра**
4. Пн. Вмч. Анастасії
5. Вт. 10 мчч. у Криті: Теодула, Саторнина та ін.
6. Ср. Навечір'я Різдва (Святвечір), мц. Євгенії
7. **Чт. РІЗДВО ХРИСТОВЕ**
8. **Пт. Собор Пресвятої Богородиці**
9. **Сб. Ап. першомуч. і архидиякона Стефана**
10. **Нд. 32-а. Прав. Йосифа Обручника, Давида, царя, Якова, брата Господнього, гл. 7**
11. Пн. Прп. Йоана Манявського, мчч. 14000 немовлят, іродом у Вифлеємі вбитих
12. Вт. Мц. Онисії, прп. Зотика, ап. від 70-ти Тимона
13. Ср. Прп. Меланії Римлянки
14. **Чт. Обрізанія Господнє, свт. Василія Великого, свт. Петра Могили, Новий Рік**
15. Пт. Свт. Сильвестра Римського, прп. Серафима Саровського
16. Сб. Прор. Малахії, мч. Гордія
17. **Нд. 33-а. Собор 70-ти апостолів, прп. Ахили**
18. Пн. Навечір'я Богоявлення, освяч. води, (піст)
19. **Вт. БОГОЯВЛЕННЯ, ХРЕЩЕННЯ Г.Н.І.Х.**
20. Ср. Собор предтечі Йоана Хрестителя
21. Чт. Прп. Георгія Хозевита та Еміліяна слов.
22. Пт. Мч. Полієвкта, пр. Самея
23. Сб. Свт. Григорія Ниського, прп. Маркіяна
24. **Нд. 34-а. Прп. Теодосія Великого, гл. 1**
25. Пн. Мц. Тетяни, свт. Сави, архиеп. Сербського
26. Вт. Мчч. Єрмила і Стратоника, мч. Петра
27. Ср. Рівноап. Ніни, просвітителки Грузії
28. Чт. Прп. Павла Фивейського, Йоана Кущника
29. Пт. Поклоніння кайданам ап. Петра...
30. Сб. Прп. Антонія Великого
31. **Нд. 35-а. Свт. Афанасія та Кирила Александрійських, гл. 2**

ЛЮТИЙ

1. Пн. Прп. Макарія Великого
2. Вт. Прп. Євфимія Великого, мчч. Інни, Пінни і Римми
3. Ср. Прп. Максима слов., мч. Неофіта
4. Чт. Ап. Тимофія, прмч. Анастасія
5. Пт. Сщмч. Климента, мч. Агатангела
6. Сб. Прп. Ксенії (Оксани), мч. Йоана
7. **Нд. 36-а. Свт. Григорія Богослова, гл. 3**
8. Пн. Прп. Ксенофонта
9. Вт. Свт. Йоана Золотоустого
10. Ср. Прп. Єфрема Сиріна, прп. Єфрема Печерського
11. Чт. Сщмч. Ігнатія Богоносця, свт. Лаврентія
12. **Пт. Собор трьох святих: Василія Великого, Григорія Богослова, Йоана Золотоустого**
13. Сб. Безсрр. мчч. Кира та Йоана, свт. Микити
14. **Нд. Про Захєя. Мч. Трифона, гл. 4**
15. **Пн. СТРИТЕННЯ Г.Н.І.Х.**
16. Вт. Правв. Симеона Богоприємця і прор. Анни
17. Ср. Прп. Ісидора, мч. Ядора, сщмч. Аврамія
18. Чт. Мц. Агадії, свт. Теодосія, архиеп. Чернігівського
19. Пт. Прп. Вукола, прп. Варсонофія Великого
20. Сб. Прп. Парфенія, прп. Луки
21. **Нд. Про митаря та фарисєя. Вмч. Теодора Стратилата, гл. 5**
22. Пн. Мч. Никифора
23. Вт. Сщмч. Харлампія, прп. Прохора
24. Ср. Сщмч. Власія, прав. Теодори
25. Чт. Свт. Мелетія, свт. Антонія
26. Пт. Прп. Мартиніяна, Зої, Світлани
27. Сб. Рівноап. Кирила, учителя слов'янського
28. **Нд. Про блудного сина. Ап. від 70-ти Онисима**
29. Пн. Мчч. Памфіла та інших, прп. Маруфа

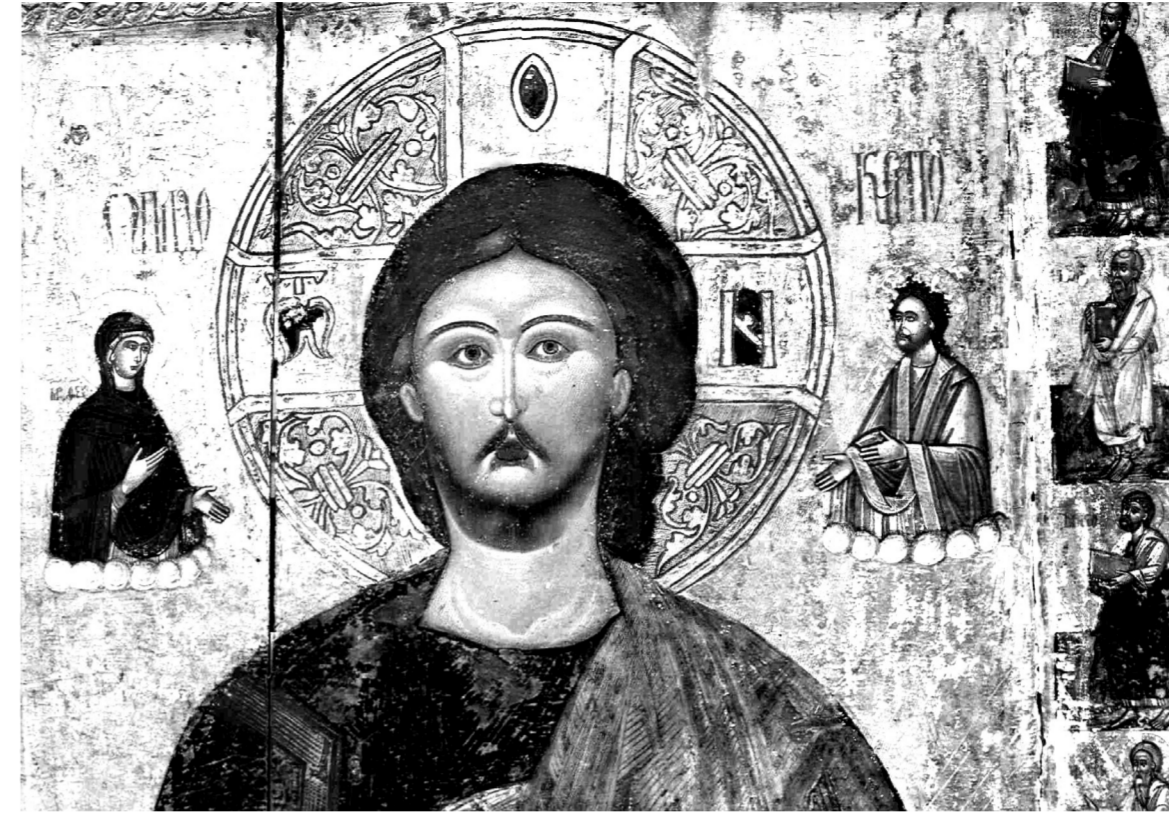

БЕРЕЗЕНЬ

1. Вт. Вмч. Теодора Тирона
2. Ср. Свт. Лева, свт. Агапіта, свт. Флавіяна
3. Чт. Ап. Архипа, Филімона, мч. Максима
4. Пт. Прп. Лева, єп. Катанського, прп. Агафона
5. Сб. Поминальна. Прп. Тимофія, свт. Євстахія Антіох.
6. **Нд. М'ясопусна, про Страшний суд, гл. 7**
7. Пн. Сщмч. Полкарпа
8. Вт. I і II знайд. глави Йоана Предтечі, прп. Еразма
9. Ср. Свт. Тарасія Константинопольського
10. Чт. Свт. Порфирія, мч. Севастіяна
11. Пт. Прп. Прокопія, прп. Фалалея, прп. Тита
12. Сб. Прп. Василія, сщмч. Протерія, Нестора
13. **Нд. Сиропусна. Прощєна неділя, гл. 8**
14. **Пн. Початок Великого посту. Прмч. Євдокії**
15. Вт. Сщмч. Теодота, свт. Йоа
16. Ср. Мчч. Євтропія, Клеоника і Василіска
17. Чт. Прп. Герасима, мчч. Павла і Юліянії
18. Пт. Мч. Конона, мч. Онисія
19. Сб. Вмч. Теодора Тирона, мчч. 42 в Амореї: Костянтина, Аетія та ін.
20. **Нд. 1-а В.п. Торжество Православ'я, гл. 1**
21. Пн. Прп. Теофілакта, ап. Єрма
22. Вт. 40 мчч. Севастійських
23. Ср. Мчч. Кодрата, Віктора, Галини
24. Чт. Свт. Софронія, прп. Софронія
25. Пт. Прп. Теофана, свт. Григорія Двоєслова
26. Сб. Поминальна. Мч. Олександра, мч. Христини Перської
27. **Нд. 2-а В.п. Григорія Палами. Прп. Венедикта, свт. Теогноста, гл. 2**
28. Пн. Мч. Агапія, сщмч. Олександра, мч. Никандра
29. Вт. Мчч. Савина і Папи
30. Ср. Прп. Олексія, чоловіка Божого
31. Чт. Свт. Кирила, мчч. Трофіма і Євкарпія

ТРАВЕНЬ

1. **Нд. ВОСКРЕСІННЯ ХРИСТОВЕ, ПАСХА.**
Мчч. Віктора, Зинона
2. Пн. **Світлий. Прп. Йоана, свтт. Георгія, Трифона**
3. **Вт. Світлий. Свт. Григорія і Анастасія Синаїта**
4. **Ср. Світла. Сщмч. Януарія, мч. Ісакія...**
5. **Чт. Світлий. Прп. Теодора, прп. Віталія**
6. **Пт. Світла. Вмч. Юрія Побідонця, мч. Олександри**
7. **Сб. Світла. Мч. Сави Стратилата, прп. Олексія**
8. **Нд. 2-а. Провідна. Антипасха. Ап. Фоми, гл. 1...**
9. Пн. Сщмч. Василія, свт. Стефана, прав. Глафири
10. Вт. Радониця. Ап. і сщмч. Симеона
11. Ср. Ап. Ясона, свт. Кирила
12. Чт. 9 мчч. у Кизиці, прп. Амфілохія Почаївського
13. Пт. Ап. Якова, свт. Доната, мч. Максима
14. Сб. Пр. Єремії, сщмч. Макарія, блгв. Тамари
15. **Нд. 3-я. Свв. Жінок-мироносиць. Прав. Йосифа і Никодима. Свт. Афанасія, мчч. Бориса і Гліба**
16. Пн. Мчч. Тимофія, Маври, прп. Теодосія
17. Вт. Мц. Пелагії
18. Ср. Мц. Ірини
19. Чт. Прав. Йоава, прп. Йоава Почаївського, мч. Варвара
20. Пт. Мч. Акакія, прп. Йоана
21. Сб. Ап. Йоана Богослова, прп. Арсенія Великого
22. **Нд. 4-а. Про розслабленого. Перенес. мощей Свт. Миколая Чудотворця, гл. 3**
23. Пн. Ап. Симона Зилота, блж. Таїсії
24. Вт. Свв. Рівноап. Кирила і Мефодія
25. Ср. Св. Єлпидія, свт. Германа
26. Чт. Мц. Гликерії, прмч. Макарія Канівського
27. Пт. Мч. Ісидора, прп. Микити, мч. Максима
28. Сб. Прп. Пахомія Великого, прп. Ісаї
29. **Нд. 5-а. Про самарянку, гл. 4**
30. Пн. Ап. Андроника і св. Юнії
31. Вт. Мчч. Симеона, Ісаака і Вахтієса

ЛИПЕНЬ

1. Пт. Мчч. Леонтія, Іпатія і Теодула
2. **Нд. 2-а. Всіх святих землі Української. Сщмч. Мефодія Патарського, блгв. Оскольда**
4. Пн. Мч. Юліяна, сщмч. Терентія
5. Вт. Сщмч. Євсевія, мчч. Зинона і Зіни
6. Ср. Мц. Агрипини, мч. Євстохія
7. **Чт. Різдво Йоана Хрестителя**
8. Пт. Прмч. Февронії, діви
9. Сб. Прп. Давида Солунського, прп. Йоана
10. **Нд. 3-я. Прп. Сампсона, прав. Иоанни...**
11. Пн. Мчч. Безсрр. Кира та Йоана
12. **Вт. Свв. апп. Петра і Павла**
13. Ср. Собор 12-ох апп., свт. Софронія
14. Чт. Безсрбників Косми та Даміяна
15. Пт. Покладення ризи Пресвятої Богородиці
16. Сб. Мч. Якіфа, прп. Анатолія Печерського
17. **Нд. 4-а. Свт. Андрія Критського, гл. 3**
18. Пн. Прп. Афанасія, прп. Сергія
19. Вт. Прп. Сисоя Великого, кн. Юліянії
20. Ср. Прп. Фоми з Малєї, прп. Акакія
21. Чт. Вмч. Прокопія
22. Пт. Сщмч. Панкратія, сщмч. Кирила Гортинського
23. Сб. 45 мчч. в Нікополі, прп. Антонія Печерського
24. **Нд. 5-а. Рівноап. княгині Ольги, мц. Єфимії, гл. 4**
25. Пн. Мчч. Прокла та Іларія
26. Вт. Собор арх. Гавриїла, прп. Стефана
27. Ср. Ап. Акили, мч. Юста
28. Чт. Рівноап. князя Володимира Великого
29. Пт. Сщмч. Афиногена і 10-ти учнів його
30. Сб. Вмч. Марини (Маргарити)
31. **Нд. 6-а. Мч. Еміліяна, прп. Йоана Печерського**

ВЕРЕСЕНЬ

1. Чт. Мч. Андрія Стратилата, мч. Тимофія
2. Пт. Прор. Самуїла, мчч. Севіра, Мемнона
3. Сб. Ап. Тадея, прп. Аврамія Печерського
4. **Нд. 11-а. Мчч. Агафонию, Зотика та ін., гл. 2**
5. Пн. Мч. Лула, сщмч. Іринєя
6. Вт. Сщмч. Євстхія, свт. Петра
7. Ср. Ап. Варфоломія, ап. Тита
8. Чт. Мчч. Адріана і Наталії
9. Пт. Прп. Пимена Великого, сщмч. Кукші і Пимена
10. Сб. Прп. Мойсея, прп. отців Київ-Печ., прп. Йоава
11. **Нд. 12-а. Усічення голови прор. Йоана Предтечі**
12. Пн. Свт. Олександра, Йоана і Павла...
13. Вт. Покладення чесного пояса Богородиці...
14. Ср. Поч. Церк. Року, прп. Симеона Стовпника
15. Чт. Прп. Антонія і Теодосія Печерських
16. Пт. Сщмч. Анфима, прп. Теоктиста
17. Сб. Сщмч. Вавили, прор. Мойсея Боговидця
18. **Нд. 13-а. Прор. Захарії і прав. Єлизавети, мц. Раїси, гл. 4**
19. Пн. Спомин чуда Архистратига Михаїла в Хонах
20. Вт. Мч. Созонта, прмч. Макарія Канівського
21. **Ср. РІЗДВО ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ**
22. Чт. Правв. Йоакима і Анни, свт. Теодосія Чернігівського
23. Пт. Прп. Павла Печерського
24. Сб. Прп. Силуана Афонського
25. **Нд. 14-а. Сщмч. Автонома, мч. Юліяна, гл. 5**
26. Пн. Сщмч. Корнілія, сотника, мч. Кроніда
27. **Вт. ВОЗДВИЖЕННЯ ХРЕСТА ГОСПОДНЬОГО**
28. Ср. Вмч. Микити, прмч. Стефана
29. Чт. Вмч. Євфимії, мч. Віктора, мч. Людмили
30. Пт. Мцц. Віри, Надії, Любови і матері їх Софії

СЕРПЕНЬ

1. Пн. Прп. Махрини, прп. Серафима Саровського
2. Вт. Прор. Іллі, прмч. Афанасія
3. Ср. Прор. Єзекіїля, прп. Симеона
4. Чт. Рівноап. Марії Магдалини, сщмч. Фоки
5. Пт. Почаївської ікони Божої Матері, мч. Трофіма
6. Сб. Мц. Христини, мчч. кнн. Бориса і Гліба
7. **Нд. 7-а. Успіння праведної Анни, гл. 6**
8. Пн. Сщмч. Ермолая, прмч. Параскеви
9. Вт. Вмч. і шилителя Пантелеймона, прп. Анфиси
10. Ср. Ап. Прохора, Никанора, Тимона
11. Чт. Мч. Калиника, мц. Серафими, діви
12. Пт. Ап. Сили, Силуана, мч. Йоана, воїна
13. Сб. Прав. Євдокима, мч. Уліти
14. **Нд. 8-а. Винос Чесного Хреста, мчч. Маккавеїв. Хрещєння України. Поч. Успенського посту**
15. Пн. Перенес.мощей сщмч. Стефана
16. Вт. Прп. Ісаакія, Далмата, Фавста
17. Ср. 7 мчч. в Ефесі, прмч. Євдокії
18. Чт. Мч. Євсигнія, прав. Нонни
19. **Пт. ПРЕОБРАЖЕННЯ Г.Н.І.Х., освячення плодів**
20. Сб. Прмч. Дометія, прп. Пимена
21. **Нд. 9-а. Свт. Еміліяна, прп. Григорія, свт. Мирона**
22. Пн. Мчч. Лаврентія, Сикста
23. Ср. Прмчч. Теодора і Василія, мц. Сусанни, діви
24. Чт. Сщмч. Тимофія, свт. Йоана, прп. Силуана
25. Пт. Ап. Варфоломія і Варнави
26. Сб. Прп. Онуфрія Вел., прп. Петра Афонськ.
27. **Нд. 1-а. Всіх святих. Мц. Акиліни, мч. Антонія, гл. 8**
27. Пн. Пр. Єлїсея, прп. Мефодія
28. Вт. Пр. Амоса, мчч. Віта, Модеста, свт. Михаїла
29. Ср. Свт. Тихона, сщмч. Тигрія
30. Чт. Мчч. Мануїла, Савела та Ізмаїла

ЖОВТЕНЬ

1. Сб. Прп. Євменія, мч. Аріянди
2. **Нд. 15-а. Мч. Трофіма, блгв. кн. Ігора, гл. 6**
3. Пн. Вмч. Євстафія, блгв. кн. Олега
4. Вт. Ап. Кіндрата, свт. Дмитрія
5. Ср. Прор. Йоани, сщмч. Фоки
6. Чт. Зачаття Йоана Хрестителя
7. Пт. Прмч. Феклі, прп. Теодосія Манєя...
8. Сб. Прп. Євфросинії, прп. Сергія
9. **Нд. 16-а. Ап. і св. Йоана Богослова, гл. 7**
10. Пн. Ап. Марка, Аристарха і Зіни
11. Вт. Прп. Харитона, Собор отців Київ-Печерських
12. Ср. Прп. Киріяка, прп. Теодана
13. Чт. Сщмч. Григорія, свт. Михаїла
14. **Пт. ПОКРОВА Прєсв. Богородиці, прп. Романа**
15. Сб. Сщмч. Кипріяна, мч. Юстини і мч. Теоктиста
16. **Нд. 17-а. Сщмч. Дионісія Ареополіта, прп. Йоана**
17. Пн. Сщмч. Євфрема, мч. Вероніки
18. Вт. Мц. Харитини, сщмч. Дионісія
19. Ср. Ап. Фоми
20. Чт. Мчч. Сергія і Ваїха, мч. Юліяна
21. Пт. Прп. Пелагії, прп. Таїсії
22. Сб. Ап. Якова Алфеевго, прав. Авраама
23. **Нд. 18-а. Мч. Євлампа, прп. Авросія Оптин., гл. 1**
24. Пн. Ап. Филипа, прп. Теофана
25. Вт. Мч. Прова, прп. Косми
26. Ср. Мч. Карпа, мч. Веніаміна, мч. Хриси (Злати)
27. Чт. Мч. Назарія, прп. Параскеви Сербської, прп. Миколи Святотої
28. Пт. Прп. Євфимія Нового, прмч. Лукіяна
29. Сб. Мч. Лонгіна, сотника
30. **Нд. 19-а. Прор. Осії, прмч. Андрія Критського, гл. 2**
31. Пн. Ап. і св. Луки, мч. Марина

ЛИСТОПАД

1. Вт. Прор. Йоїля, прп. Йоана Рильського
2. Ср. Вмч. Артемія
3. Чт. Прп. Іларіона Великого, мчч. Дасія, Гаїя
4. Пт. Рівноап. Аверкія, 7 отроків Ефеських
5. Сб. Дмитрівська поминальна. Ап. Якова, брата Господнього, свт. Ігнатія
6. **Нд. 20-а. Мч. Арефії, свт. Афанасія, гл. 3**
7. Пн. Мчч. Маркіяна і Мартирія, прав. Тавифи
8. Вт. Вмч. Дмитрія Солунського
9. Ср. Мч. Нестора Солунського, прп. Нестора Літописця
10. Чт. Мц. Параскеви-П'ятниці, мчч. Терентія і Неонлія
11. Пт. Прмч. Анастасії Римлянки, прп. Аврамія
12. Сб. Сщмч. Зиновія, мч. Зиновії
13. **Нд. 21-а. Апп. Стахія, Амплія, прп. Спиридона**
14. Пн. Безсрр. і чуд. Косми і Даміяна
15. Вт. Мч. Акиндіана, прп. Маркіяна
16. Ср. Мчч. Акепсима, Йосифа
17. Чт. Прп. Йоанкія Великого, сщмч. Никандра
18. Пт. Мчч. Галактіона, Єлїстимії
19. Сб. Свт. Павла, прп. Луки
20. **Нд. 22-а. Мчч. у Мелїтині: Ієрона, Ісихія**
21. **Пн. Собор Архистратига Михаїла**
22. Вт. Мчч. Онисифора і Порфирія, прп. Матрони
23. Ср. Ап. Родіона, мч. Ореста, лікаря
24. Чт. Вмч. Мими, мч. Віктора, прп. Теодора Студита
25. Пт. Прор. Ахїї, свт. Йоана Милостивого
26. Сб. Свт. Йоана Золотоустого, мц. Манєфи
27. **Нд. 23-а. Ап. Филипа, новомучеників українських, гл. 6**
28. Пн. Мчч. Гурія, Самона і Авіва, прп. Паїсія Величківського, початок Різдвяного посту (Пилипівка)
29. Вт. Ап. і св. Таврола, прав. Фулвіяна
30. Ср. Григорія, чудотворця

ГРУДЕНЬ

1. Чт. Мч. Платона, мч. Романа
2. Пт. Пр. Авдія, мч. Варлаама
3. Сб. Прп. Григорія Декаполита
4. **Нд. 24-а. ВВЕДЕННЯ В ХРАМ БОГОРОДИЦІ**
5. Пн. Апп. Филімона і Архипа
6. Вт. Свт. Амфілохія
7. Ср. Вмч. Катерини, прп. Меркурія
8. Чт. Сщмч. Климента, сщмч. Петра
9. Пт. Прп. Аліпія Стовпника, прп. Якова
10. Сб. Вмчч. Якова, прп. Паладія, прп. Романа
11. **Нд. 25-а. Прмч. Стефана Нового...**
12. Пн. Мч. Парамона, мч. Філумєна
13. Вт. Ап. Андрія Первозваного
14. Ср. Прор. Наума, прав. Філарета
15. Чт. Прор. Авакума, прп. Афанасія
16. Пт. Пр. Софонії, прп. Теодула
17. Сб. Вмч. Варвари, прп. Йоана Дамаскіна
18. **Нд. 26-а. Прп. Сави Освяченого...**
19. Пн. Свт. Миколая Чудотворця
20. Вт. Свт. Амвросія Медіоланського
21. Ср. Прп. Потапія, ап. Аполоса
22. Чт. Зачаття прав. Анною Прєсвєтої Богородиці
23. Пт. Мчч. Мими, Єрмогена та Євграфа
24. Сб. Прп. Даниїла Стовпника, прп. Никона
25. **Нд. 27-а. Свт. Спиридона Тримифунтського**
26. Пн. Мчч. Євстратія, Євгенія, Ореста
27. Вт. Мчч. Фирса, Левкія і Калиника
28. Ср. Сщмч. Єлєвферія
29. Чт. Прор. Агєя, мч. Марина
30. Пт. Прор. Даниїла і трьох юнаків
31. Сб. Мчч. Севастіяна, Зої, свт. Модеста

ЇКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОСЛАВНИЙ КАЛЕНДАР

Педагогічна сторінка

Казка про Веселика та його скрипку

Що її переклав українською з книги Френсіс Браунел (1816-1879) «The story of Merrimind». VIII, р. 32 і надіслав у листі до доні Віри – Мачинки 1977 р. з сибірського заслання в Багдарині Євген СВЕРСТЮК

Закінчення. Початок у ч.12, 2015 р.

Пагорб поріс аж до вершини густим вересом, і він перейшов його, ні з ким не зустрівшись. Другий бік схилу відкрився стрімкий і скалистий. Важко було продиратись вниз, врешті він добравсь таки до вузької долини, вкритої густими зарослями дрюку і шипшини. Веселик ще ніколи не мав справи з такими гострими колючками, але він був не з тих хлопців, що вертаються назад. Він став налягати ще з більшим завзяттям, незважаючи на пірану одягу і подряпані руки, аж поки не вийшов на галявину, де сходилося дві стежки. Одна повертала до соснового лісу, не знати, чи далеко вона вела, але здавалась зеленою і привабливою, друга ж переходила в нерівну кам'янисту дорогу, що спускалась у широку долину поміж скелястими горами, де нависала темна густа імла, хоча надворі було ще раннє літнє надвечір'я. Втомленим довгою дорогою Веселик зупинився в роздумі – яку стежку йому вибрати. Аж бачить – на дорозі від імлістої долини з'явилась постать старого дідугана – заввишки і завширшки він був так зо три хлопа. Біле волосся і борода звисали йому, наче розкошлана льняна куделя, одяг був з якоїсь мішквини, а за спиною він ніс прикріплений мотузкам тяженний короб, наповнений доверху порохом.

– Слухай-но, ледачий волоцюго! – промовив він, наблизившись до Веселика. – Якщо ти вибереш стежку через ліс, то я не знаю, що там на тебе чекає, але коли обереш оцю стежку, то мусиш допомогти мені нести цей короб, а це, я скажу тобі, не іграшки.

– Гаразд, батьку, – сказав Веселик. – Ви, здається, втомились, а я молодший за вас, хоч і не такий кремезний, то коли ваша ласка, я виберу цю дорогу і допоможу вам нести короб.

Ледве він вимовив ці слова, здоровань схопив його за плече, міцно прив'язав до нього один бік короба тим самим мотузком, який стирчав на його власних плечах, і вони рушили разом кам'янистою дорогою, продовж якої здоровань все не перестав ляяти його та обзивати усякими прізвиськами.

То була дуже нерівна дорога і важенний тягар. Веселикові тисячу разів хотілось звільнитись від такого супутника, але вже не можна було і, врешті, щоб якось розважити себе і полегшити дорогу, він почав наспівувати старої пісні, якої колись навчила мати. Тим часом вони увійшли в долину, і тут їх охопила імліста ніч, темна і холодна. Згодом старий перестав ляятись, і при слабкому мерехтінні місяця, що повис над скелями, Веселик побачив, що

вони підійшли до пустельної хати, двері якої стояли навстіж відчинені проти ночі і вітру. Старий зупинився і почав відв'язувати мотузок зі свого власного, а потім з хлоп'ячого плеча. «По сім разів сім років я вже ношу цей короб, – промовив він, – але ще жоден не співав, із тих, що допомагають мені нести. Ніч відпускає всіх людей, і я відпускаю тебе. Хочеш – лягай спати біля вогнища, хочеш – іди в холодну хату». Веселик подумав собі, що з нього цілком досить вже цієї компанії, тому відповів: «До хати, добрий батьку, якщо ваша ласка». «Тоді міцного сну», – кинув старий і відійшов зі своїм коробом.

Веселик увійшов до пустельної хати. Вже туман зійшов, у двері й вікно світив місяць, і ніч була видна, як день. Але з долини не було чути жодного звуку, і не було сліду життя в тій хаті. Піч мала такий вигляд, наче тут роками не розпалювали вогню – і ніде не вгадувалось ні б'ятяку на якісь меблі. Але Веселик був такий стомлений, що як ліг у кутку, то зразу й заснув, міцно притулившись до грудей свою скрипку. Підлога була тверда, одяг на ньому тонкий,

тож цілу ніч крізь сон йому наче вчувався якийсь любий спів і ніби звуки прядки, та коли вранці він поглянув на запусілу хату, йому подумалося, що то все примарилось уві сні.

Минула чарівна ніч, і знову насунув важкий туман. Не видно було ні клаптика блакитного неба, ні сонячного променя, тільки цідилась холодна сіра імла, як буває серед зими. Веселик з'їв половину своєї ячмінної паляниці, залив водою зі струмка і зразу ж пішов оглядати долину.

Виявилось, там було повнісінько мешканців, і всі вони були страшенно зайняті – в хатах, на полях, у млинах, у кузнях. Чоловіки зосереджено працювали – все щось копали, а жінки шкребли та мили. Навіть діти цілком потонули в роботі – Веселик не почув серед них ні розмов, ні сміху. Обличчя у всіх були понурі, заклопотані, безраднісіні, а якщо й траплялось почути слова, то все про гроші та про користь. Веселикові ж здавалось, що в тому було жодного сенсу, бо всі були з вигляду наче заможні. Жінки мили в шовкових платтях, а чоловіки копали в яскраво-червоному одязі...

Та від того всього видно господарі не мали жодного полегшення й радості...

Пташки в цій долині не співали: вони були надто зайняті – все щось дзьобали та мостили. Коти теж не лежали під грубкою – всі вони чатували на мишей. Собаки раз-у-раз виходили на зайців... Худоба й вівці безперестанку паслися так, наче ніколи не могли наїстися, а пастухи одно різали лози та плели кошики.

Посеред долини стояв урядовий замок, проте замість парків та садів навколо нього розмістились довжелезні броварні та промивальні. Брами стояли навстіж відчинені і Веселик зважився зайти туди. В бенкетній залі збивали масло. На підмостках виробляли сир, а в головних палатах прями і ткали. В найвищій вежі того ділового замку напроти вікна, з якого видно всю долину, сиділа знатна пані. В багатому вбранні, але було воно тьмяно-рудого кольору. Волосся її залізно-сіре. Поглядаючи куди-небудь, вона прямила нарівні з ними, та вся їхня пражка була чорна.

Ніхто біля замку і в самому замку не відповів на Веселикове привітання, ніхто не обізвався на його запитання. Багатші витягували гаманці і закликали: «Ходи наймиш до нас на роботу!». Бідні казали: «Ніколи з тобою балакати». Навіть жебраки обіч дороги не відповідали йому, бо були зайняті жебрацтвами, а дитя біля хатніх дверей відказало, що квалиться на роботу. Цілий день провештав там Веселик зі своєю скрипкою без струн і цілий день бачив він старого знайомого велета, що ходив і ходив навколо долини зі своєю важкою ношею. «Ця долина – найпохмуріше видовище з усього, що мені траплялось бачити! – промовив він сам до себе. – Тут навіть ніде присісти, щоб полагодити скрипку... Але ж не хочеться йти звідси, не дізнавшись, що це найшло на людей – невже, вони завжди отак заклято й важко працювали?»

Тим часом знову настала ніч – він бачив це по тому, як прояснювався туман і місяць підіймався над скелями. Звідусіль вибігали люди і постішались додому. Над хатами і над полями запанувала тиша. Поблизу покинутої хати Веселик зустрів старого.

«Добрий батьку, – звернувся він, – скажіть, благаю вас, які спортивні розваги чи ігри знають люди цієї долини?»

«Спортивні розваги, ігри! – вигукнув старий з гнівом і обуренням. – Де ви наслухались про таке? Вдень ми працюємо, а вночі спимо. Нема спорту в країні похмурої Дами!» і вилаяв-

ши хлопця за його легковажність та неробство, він залишив його знову спати в тій хаті.

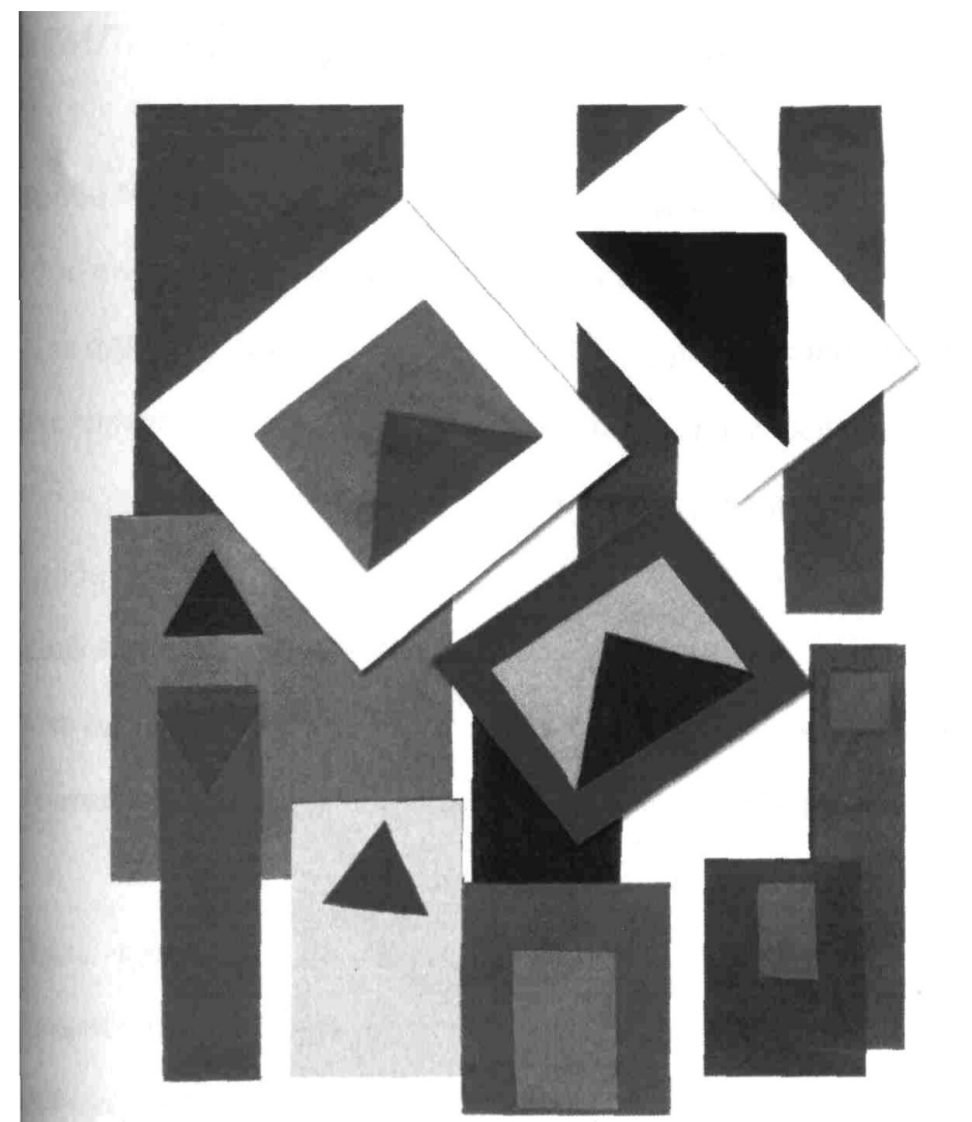
Цієї ночі хлопець вже спав легшим сном, і хоча дрімота не давала йому розплющити повіки, він наче явно чув біля себе цілу ніч тихе співання і прядіння. Перш ніж покинути цю долину, Веселик вирішив розгадати, що б це могло значити. Він з'їв другу половину ячмінної паляниці, напився зі струмка і почав оглядати село.

Так само важкою імлою було сповите небо і сонце, та сама важка праця тривала скрізь, куди не кинеш оком, а старий велет з порохом в коробі так само крокував по звичному колу. Веселик не зміг знайти нікого, хто б дав йому відповідь на просте питання, багаті й бідні прагнули його залучити до роботи ще завзятіше, ніж вчора, і побоюючись, що хтось із них таки змусить його до служби, він подався геть аж до найдальшого кутка долини. Там вже нічого було робити, бо сірів голий кам'янистий ґрунт, тільки понависали сірі скелі, стрімкі й високі, наче стіни якогось замку. Попереду не було іншого проходу й виходу, крім дороги, що вела до високої залізної брами з важким висячим замком. Обіч неї стояв білий намет, а на вході туди високий однорукий солдат курив довгу люльку. Це був перший незайнятий чоловік, що зустрівся Веселикові у цій долині, а тому його обличчя здавалось рідним, немов обличчя друга. Наблизившись до нього з чемним поклоном, хлопець промовив: «Шановний пане солдате, скажіть мені, будь ласка, що це за край такий, що тут люди так важко працюють?» «Ви що, чужинець у цих краях, що так питаєте?» – відмовив солдат. «Так, я прийшов сюди позавчора ввечері». «Тоді мені вас шкода, бо тут вам доведеться й залишитись: я маю наказ впускати всіх і не випускати нікого. Велет з порохом в коробі день і ніч сторожує другий вихід з долини», – промовив солдат. «Погані вісті, – озвався Веселик, – але раз я вже тут, скажіть мені, будьте ласкаві, чому встановлено такий закон і яка історія цієї долини?» «Держіть мою люльку, і я вам розповім, – сказав солдат, – бо більше ніхто тут не має на це часу. Ця долина належить пані з онтого замку – тій, яку по сім разів сім років уже люди називають Похмурою Дамою. Замолоду у неї було інше ім'я – її звали Пані Безжурна. Тоді долина була найчарівнішою місциною на весь північний край. Сонце тоді світило яскравіше, літо тривало довше, на верховинах гір танцювали феї і пташки співали на всіх деревах. Гатило, останній з велетів, охороняв сосновий ліс і заготовляв Різдявняні ялинки, а решту часу спав собі на сонці. Дві чарівні дівчини в білому одязі зі срібними порядками за плечима заходили ночами в кожну хату, сідали біля вогнища і прямили золоті нитки. Люди носили домотканий одяг, пили з рогу, але то були веселі часи! Були у людей травневі ігри, осінні святкування і Різдявняні веселощі. На схилах гір пастухи грали на сопілках, в полях співали жінці, а ввечері лунав сміх із освітлених вікон кожної хати. Усе це перевелось хто й зна як, бо старі люди, які все пам'ятали, уже помирились. Дехто каже, що це сталося через чарівний перстень,

що злетів з паніної руки, а інші вважають причиною те, що у замковому дворі була засушлива весна... Так чи інак, а леді стала Панею Похмурою. Важка праця, важкі часи найшли на долину. Опустився важкий туман, Феї зникли, велет Гатило постарів і взяв на плечі короб з порохом, а нічні прями не з'являються більше в людському житті. Кажуть, так буде доти, доки Похмура Дама не відкладе своєї прядки і не затанцює. Але найвеселіші мелодії скрипалів, що заходили з північного краю, нічого не змінили. Король мій – мудрий принц і великий вояка. Він заповнив дві скарбниці, звоював усіх своїх ворогів, але не ладен змінити порядків у країні Похмурої Дами. Годі й сказати, якої винагороди він би не дав тому, хто зміг би це зробити... Тим часом король побоюється, щоб подібні порядки не перекинулися на його народ, і тому встановив закон, за яким кожен, хто увійшов, уже не може вийти. Його величність узяв мене в полон на війні і призначив тут охороняти браму та стояти на сторожі його справ. Якби я не захопив з собою люльки, то мусив би працювати своєю однією рукою так само, як працюють всі. Юначе, якщо ви послухаете моєї ради, то ви теж навчитесь курити...» «Якби моя скрипка була полагоджена, все пішло б на краще», – промовив Веселик. Він ще довго сидів і розмовляв з Солдатом, поки не почала прояснюватись імла в місячному промінні, – тоді він пішов спати до запусілої хати.

Було вже пізно, коли він наблизився, а місячна ніч стояла чудова після похмурого дня. Веселикові спало на думку, що тепер саме час пробувати вибратись з цієї долини. Поблизу не було чути кроків і не видно було постаті велета, але коли вже підійшов до місця, де тут стрічались дві стежки – там був він і, здавалось, міцно спав біля ватри з соснових шишок зі своїм коробом на голові, а перед ним лежала купа нагорнутого каміння.

«Оце і є твоє вогнище?» – усміхнувся хлопець і спробував тихо прокрастись повз нього, але велет схопився і став заганяти камінням назад та обзивати його поганими прізвиськами, і переслідував десь так з півдороги. Отямившись від страху, Веселик вже був радий бігти назад. Двері в хату були, звичайно, відчинені і люди заглядали втішило Веселика, що він, зовсім не навчений музики, раптом спробував убранні, прями на срібних прядках і злагоджено виспівували звабливо-життерадісні мелодії, наче жайворонки весняного ранку. Веселик готувався слухати їх цілу ніч, та враз йому спало на думку, що це ж мають бути ті самі нічні прями, що їхніми нитками можна полагодити скрипку, тож він підійшов з реверансом і, набравшись хоробрості, вимовив: «Шляхетні леді, благаю вас, дайте бідному хлопцеві нитку, щоб полагодити струни для скрипки». «По сім разів сім літ уже, – мовили чарівні дівчата, – ми прядемо ночами в цій покинутій хаті, та жоден смертний не бачив нас і не заговорив з нами. Піди по долині і назбирай нам дров, щоб розвести вогонь у цій холодній печі, а ми дамо по нитці за твої старання». Веселик узяв під пахву свою

Твір Віри ВОВК

безструнну скрипку і пішов збирати хмиз по всій долині при місячному світлі. Але надто вже старанні були люди в царстві Похмурої Дами, щоб після нього було ще знайти яку тріску. Вже й місяць зайшов, вже й почала опускатись рання холодна мгла, заки він спромігся вернутись з маленькою в'язкою хмизу. Двері в хату були відчинені, чарівних дівчат зі срібними прядками не було, але на підлозі, де вони перше сиділи, поблизували дві довгі золоті нитки.

Веселик спершу поклав свою в'язку на піч, щоб усе було готове до їхнього нічного приходу, а тоді взяв дві золоті нитки для лагодження струн. Тепер він збагнув правду і світлішати, аж поки нарешті засяяла, як золото. Це видовище так втішило Веселика, що він, зовсім не навчений музики, раптом спробував грати. Ледве його смичок торкнувся струн, як вони самі почали вигравати ті самі життерадісні звабливі мелодії, що їх наспівували нічні прями. «Деякі робітники прилянуть роботу, зачувши такі мелодії», – промовив до себе Веселик і пішов зі своєю скрипкою по долині. Музика заповнила простір, заклопотані люди почали прислухатись, чоловіки перестали копати, жінки облишили своє миття, діти покидали свою роботу і всі стояли, як зачаровані, коли Веселик проходив зі своєю скрипкою. А коли він зайшов до замку, бондарі при дворі покинули свій струмент, припинилось биття масла і виготовлення сиру в бенкетних залах, ткацькі верстати і прядки зупинились в головних палатах і раптом затихла прядка в руках Похмурої Дами. А Веселик за-

повновав музикою усі залі і почав підійматись на вежу. Коли наблизився до самої Дами, вона кинула додолу свою прядку і пішла в танок щосили. Всі її дівчата пішли вслід за нею, і в танці вона ставала знов юною – сховався килисний вираз з її лиця і сплинула сивина з її волосся. Їй принесли білу сукню, такого світлого кольору, який вона любила в роки юності, і вже більше не була вона Похмурою Дамою, а знов стала Панею Безтурботною, златокоюсою, з усміхненими очима і щічками-трояндами.

Швидко звуки веселощів заповнили всю долину. Важкий туман піднявся і відкотився геть за схили, прояснилось сине небо і сонце засяяло щедрим промінням. Світла весна ринула в замковий двір, а білий сокіл прилетів зі схід-сонця і поклав золотий перстень на долоню Пані. Після того Гатило порвав мотузок, шпурнув геть з плечей короб з порохом, і ліг на сонці спати. Цієї ночі на верховинах танцювали чарівні Феї, а нічні прядильниці зі своїми срібними прядками сідали у людських хатах біля кожної печі і більше не заходили в покинуту хату. Всі вихваляли Веселика та його скрипку, а коли вістка про цю чарівну гру докотилась до самого короля, він звелів зняти залізну браму, подарував волю полоненому солдатові, а Веселикові надав звання Першого скрипала, що було найвищою посадою в королівстві цього мудрого монарха.

Як тільки Веселикові родичі та сусіди зачули, якого високого підвищення досяг він завдяки своїй скрипці, то зразу вирішили, що музика – це добра справа, і всі – чоловіки, жінки і діти взялись за скрипку. Проте розказують, що жоден з них так і не навчився грати навіть найпростішої мелодії. Окрім Веселикової матері, яку найменший син вшанував незвичайним дарунком.

Євген СВЕРСТЮК на засланні в Багдарині. Бурятія

МАЙДАН

Перша наукова конференція на Волині – батьківщині Євгена Сверстюка – на пошану видатного земляка

1 грудня 2015 р. у Східноєвропейському Національному університеті імені Лесі Українки (м. Луцьк) відбулася перша Міжнародна наукова конференція «Творчість Є. О. Сверстюка в контексті української та світової літератури», присвячена його пам'яті. В конференції взяли участь доповідачі з різних міст України – Харкова, Житомира, Києва, Луцька, а також гості з Польщі.

На початку пленарного засідання виступила капеля бандуристів «Срібні струни Волині» Волинського державного училища культури і мистецтв імені І. Ф. Стравінського з талановитим і надхненним виконанням таких творів, як, наприклад, «До тебе, Тарасе, йду», «Молитва». Було також показано уривок з фільму про останні місяці заслання Сверстюка під назвою «Повернення».

Почесною гостею конференції стала Сверстюкова дружина Валерія Андріївна. Вона вперше оприлюднила інформацію про нагородження Євгена Сверстюка Кавалерським Хрестом Ордена Заслуг Республіки Польща.

Валерія Вікторівна також наголосила, що Євген Сверстюк був патріотом Волині, щодо якої він ніколи в своїй мові не вживав сарказму, любив творчість знаменитої волинянки – Лесі Українки.

Цікавою була доповідь доктора філологічних наук, професора, завідувачки катедри слов'янської філології Східноєвропейського Національного університету імені Лесі Українки Луїзи Оляндер «Теоретичні засади Є. Сверстюка: методологічний вимір». Луїза Костянтинівна стала також одним із ініціаторів конференції та її організатором.

12 рис творчої діяльності Сверстюка вирізняла Людмила Тарнашинська, доктор філологічних наук, дослідниця шістдесятництва. Її доповідь мала назву «Між ідеалізмом і «критичним патосом»: Євген Сверстюк про феномен національної інтелігенції». Вона означила Сверстюка як ідеаліста, що виріс на моральних цінностях і вірив у всеосяжну Любов, та висловила жаль, що Сверстюк так і не створив книгу про українську інтелігенцію.

Святослав Пирожко, автор понад 10 фільмів про Сверстюка, у публіцистичній манері поділився своїми спогадами про свого старшого друга і земляка. Сверстюк, народившись ще у польській Волині, не знав згубного виховання підвеської школи. За словами Святослава Пирожка, один із фільмів про Сверстюка мав називатися «Вічний опозиціонер», проте Сверстюк не погодився з цією назвою, запропонувавши

Галина КУШНІР

Добре, що нині можемо мислити і говорити на рівні суворой правди, але не можна цього робити наполовину. Наприклад, апелювати до духовности без Духа Святого, «що всюди є і все наповняє».

Євген СВЕРСТЮК

іншу: «Та Волинь у мені...». Цей випадок багато промовляє про особистість Є. Сверстюка. «Ми біля нього змінювалися», – констатував сценарист, оповідаючи про спільну роботу телевізійної команди зі Сверстюком. Багато доповідей було присвячено шевченкознавству Є. Сверстюка. Доктор філології Наталія Астрахан з Житомира присвятила свій виступ християнській настановленості Сверстюка як основи літературно-критичної інтерпретаційної стратегії за книгою «Блудні сини України». Ірина Констанкевич заглибилась у біографічні аспекти творчості Сверстюка за книгою «Невже то я?». Цій темі присвячено було також доповіді Світлани Кравченко, доктора наук із соціальних комунікацій, та Галини Кушнір, (аспірантки) – праці Сверстюка в газеті «Наша віра».

Того ж дня в Музеї Лесі Українки Східноєвропейського Національного університету відкрилася експозиція, присвячена Євгенові Сверстюку, яка отримала назву за його поетичним рядком «Дякую Вам, що ми в світі цьому зустрілися». Лекцію в експозиційному залі провела директор Музею Лесі Українки Тетяна Данилюк-Терещук, яка розповіла про відвідини видатним волинянином Східноєвропейського університету, здобуття ним звання «кпчесного доктора» Східноєвропейського університету, сприяння Сверстюка в розвитку Музею Лесі Українки. На виставці представлені світлина, автографи, книжки, які подарував Сверстюк музею, а також деякі книги з його бібліотеки.

Варто зазначити, що виставка зібрала досить багато молодих людей, так чи інакше зацікавлених дізнатися більше про Євгена Сверстюка.

Загалом конференція і виставка показали інтерес науковців та журналістів життям та творчістю Сверстюка, і засвідчили початок комплексного, більш глибокого наукового вивчення феномену і спадщини Сверстюка, коли практично весь корпус його праць вже опубліковано. Конференція продемонструвала: Сверстюкові твори живі, актуальні та достойні вивчення як в науці, так і в щоденній практиці життя.

У Міжнародній науковій конференції «Творчість Є. О. Сверстюка в контексті української та світової літератури» в Луцькому Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки 1 грудня 2015 р. взяла участь дружина Євгена Сверстюка Валерія Андріївна. В своєму слові вона повідомила, що постановою Президента Республіки Польща від 15 грудня 2014 р. Євгена Сверстюка посмертно відзначено Кавалерським Хрестом Ордена Заслуг Республіки Польща. Церемонія вручення нагороди відбулася 30 листопада 2015 р. в Посольстві Республіки Польща в Україні.

Валерія Андріївна зазначила, що цим Орденом польське керівництво оцінило зусилля Євгена Сверстюка у сприянні українсько-польському діалогу. «Євген Олександрович був дуже зацікавлений у цьому діалозі, і завжди, де виникали якісь тертя і непорозуміння між сторонами, займав позицію зважену, спокійну і розсудливу, навіть щодо подій на Волині, – наголосила вона, – спрямовану на зцілення історичних травм і незгод минулого та полагодження добрих взаємоторчих стосунків між поляками й українцями».

Отриману нагороду Євгена Сверстюка Валерія Андріївна має намір передати в Музей Шістдесятництва у Києві.

Серце, віддане Україні УСЕ ЖИТТЯ БОРОВСЯ ЗА ЛЮДИНУ, СОВІСТЬ ЯКОЇ НІЩО НЕ ЗЛАМАЄ

Кожен, хто хоч раз спілкувався зі Сверстюком, неодмінно переживав відчуття зустрічі з великим. Це відчуття з'являється і зараз, коли читаєш монологи Євгена Олександровича у книзі «Українські душі. Телевізійні зустрічі з Євгеном Сверстюком», яку її автор Святослав Пирожко видав власним коштом.

Міркування Євгена Сверстюка у телефільмі «Він на землі – людина» сьогодні звучать як ніколи особливо актуально. Пропонуємо читачам децицю з висловленого ним у цьому фільмі.

Часом мене запитують: «За які цілі Ви боролися, ризикуючи життям?» «Ми хотіли підняти рівень національної гідності». «Ото, – кажуть, – такий героїзм – підняти рівень гідності?» А справа в тому, що то була мета насправді...

Гідність треба виховувати через попереднє покоління. Відомо, що у придворному середовищі це плекається в особливих формах і до престолонаслідника звертаються, ще коли він дитина, на «Ви». І оце звертання, ця повага до особи, хай то буде й дитина, виробляє певний стиль, самопочуття і мислення. А як виробляти його людям, які звикли вгадувати волю начальників і говорити, щоби догодити, або мовчати? Як тим людям наповнити простір у незалежній Україні?

«Залізна завіса» впала і до нас ринули потоки товарів. Ми вже маємо всі ті товари, які є на Заході. Маємо євроремнти в квартирах, маємо людей, які вміють їх робити. Але це дуже просто, виявляється, і дуже дешево порівняно з тим, щоб виробити хребет, щоби виробити особистість. Виховати людину, яка не розмінюється, яка розуміє, що куплений диплом – то не диплом. І що багатство, якщо воно не підкріплене власною гідністю, честю особи, – нічого не значить. І що титул – це сезонне явище, як листочок, який облетить, якщо цей титул не за якимсь справді жертвоне велике національне діло.

Одна з головних проблем, я би сказав, найважчих – створення вертикалі, витворення вершини. В нас часто скаржаться: «Ну що ж, у нас немає національних авторитетів, немає моральних авторитетів». А навіщо вам, люди добрі, моральний авторитет? Є, нема... Для когось це авторитет, а для глухонімої аудиторії він ніякий не авторитет. Його будуть вимірювати тим, що він пішки ходить і отримує жалюгідну зарплату чи пенсію... Авторитет повинен бути у вашому середовищі. От у вашій школі має бути авторитет, має бути людина, незрозумінна й чесна, з високим почуттям гідності, і всі будуть це відчувати, і ніхто не буде говорити про авторитет, а просто будуть її поважати. І навколо таких людей витворюється певна етична піраміда.

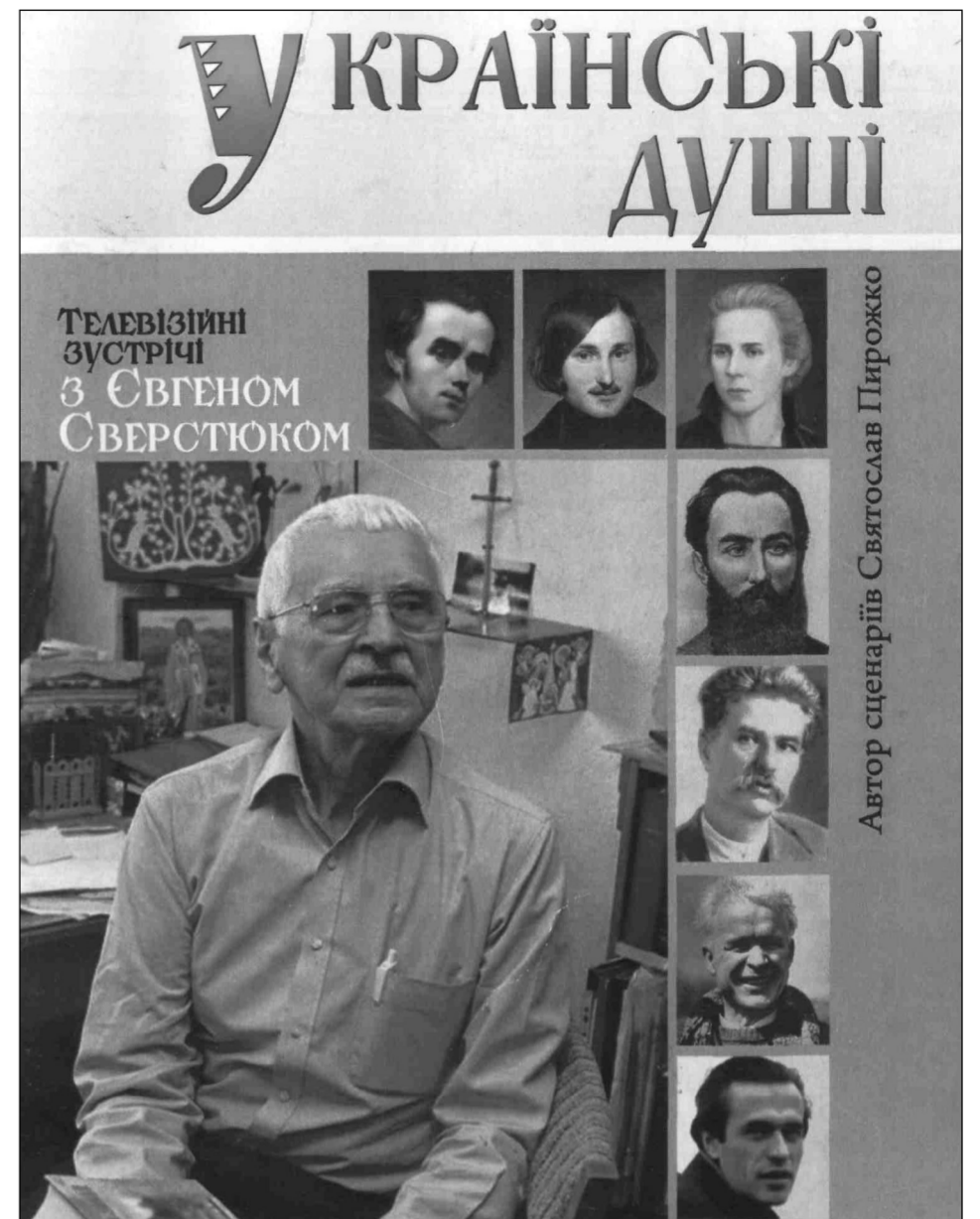
Чи можна це робити і чи важко це робити? Якщо говорити про 30-ті роки, то ту людину заберуть вночі і ви її тільки й бачили. В 60-ті роки її бу-

дуть крутити, всіляко принижувати, звільняти з роботи, переводити, як Стуса, в кочегарку або і в кочегарці не давати місця. І все одно, якщо та людина має цінності вищі, вона буде їх мати, і що б їй не обіцяли під час слідства, вона не відмовиться від своїх позицій і дасть їм зрозуміти, що вона стоїть як особистість вище, ніж титуловані товариші, які її допитують, які погрожують дати їй сім чи там п'ятнадцять років.

А нині такої загрози немає. Сьогодні особистість, яка виділяється, навіть дуже гостро, як, скажімо, журналіст Гонгадзе, вона не відчуває загрози. Втрачає, звичайно, бо за свободу треба платити щодня, але не життям. Бо, власне кажучи, гідність, обстоювання своєї гідності на кожному кроці, в кожній ситуації – це обстоювання і гідності особистої перед своїми дітьми, перед своїми друзями, в своєму товаристві, в соціумі. Взагалі є той момент, коли хтось має взяти на себе обов'язок. Завжди може виникнути ситуація, коли немає кому робити, але знаходиться одна людина, яка це робить мовчки, без всякого зовнішнього героїзму і без всякої патріотичної фрази. Оце і є, власне, перші кроки до того, щоб вибирати дорогу гідну і чесну.

Ми успадкували рабський комплекс пристосування до сильних і до страшних. В силу цієї невиробленості національної гідності і моральної млявості, некультурності, люди пристосовуються до того, хто їм трапляється, навіть якщо це буде міліціонер, чи продавець, чи ще хтось. Ота готовність пристосуватися – це дуже важкий комплекс рабства. В тому відношенні для нас завжди є прикладом поляки, які майже ніколи не переключаються. У них просто прийнято: я є я. І не хизується, не підкреслює, просто є такий, який є, і йому так добре, він не робить з цього проблеми, і ви не робіть із цього проблеми. Власне, з цього все починається. З цього маленького і такого буденного, і не бозна-якого важливого, і ніби дурного, але з цього починається охайність у спілкуванні, охайність у мові, ошатність в одязі і дотримання якихось принципів, і дотримання правил, і, зрештою, дотримання закону. Це ж так просто...

Підготувала Тамара ТРОФІМЧУК, обласна громадсько-політична газета «Волинь-нова», м.Луцьк

«УКРАЇНСЬКІ ДУШІ». Телевізійні зустрічі з Євгеном Сверстюком. Терен, Луцьк, 2015

Книга містить 16 сценаріїв фільмів, створених заслуженим журналістом України Святославом Пирожком впродовж 15 років співпраці з великою особистістю нашого часу, письменником, філософом, учасником українського руху опору – шістдесятником, багаторічним в'язнем советських лагерів, лавреатом Національної премії ім. Т.Г. Шевченка, редактором газети «Наша віра» Євгеном Сверстюком. Ці фільми – зустрічі, розмови, монологі-розмірковування: «Та Волинь у мені...», «Повернення», «Українські душі», «Гоголь з українською пропискою», «Шевченко сьогодні», «Кобзар у вічності», «Мені тринадцятий минало», «Не Шевченка – нас підмінили», «Він на Землі – Людина» та інші – часто показували в Україні та за кордоном.

А для читачів книги з'явилася чудова нагода відчутти Євгена Сверстюка як неперевершеного мовця-імпровізатора, досконалі віражі лету його думки, долу-чутись до розмислів про насущні й болочі проблеми України, людини, світу.

Володимир ДАНИЛЮК

АНТИМАТЕРІЯЛІЗМ СВЕРСТЮКА

1 грудня 2015 минув рік від дня, коли помер Євген Сверстюк. На його рідній Волині в Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки в день роковин проведено конференцію. Серед її організаторів – ректор університету Ігор Коцан, декан Інституту філології і журналістики Юрій Громик, професор Луїза Оляндер, директор Люблінського католицького університету ім. Івана Павла II Володимир Осадчий, професор і депутат облради Ірина Констанкевич.

Багаторічний гендиректор ВОДТРК Святослав Пирожко представив зібранню книгу «Українські душі. Телевізійні зустрічі з Євгеном Сверстюком».

«Я народився в іншу епоху, в іншій державі. Ще й не чути було технічного прогресу і «повстання мас». Волинське село Сільце Горохівського повіту жило своїм спонтанним життям за польської влади, яка не мала

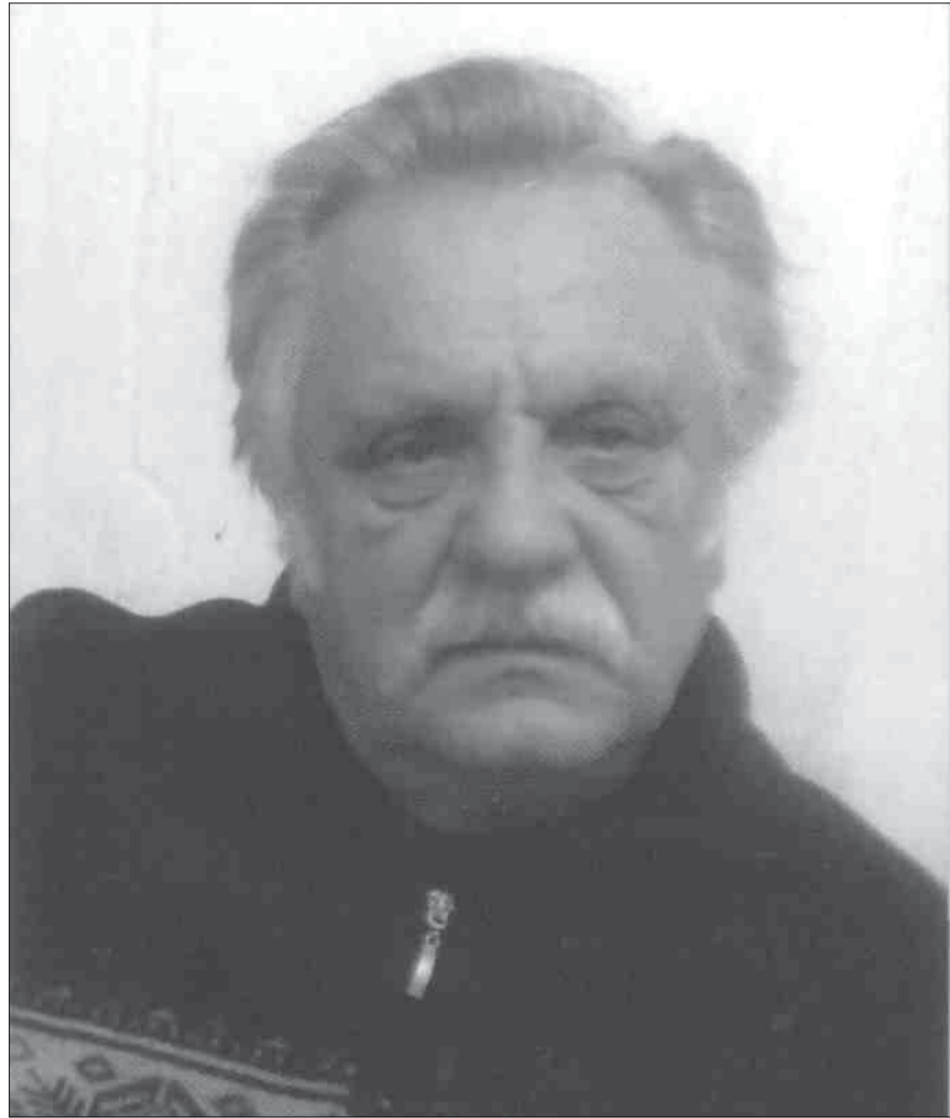
влади над людиною. Селянин долав споконвічний опір землі – ногами, коном, плугом... Напругою рук – усією сім'єю... Так Є. Сверстюк розповів про перші роковини проведеної конференції. Серед її організаторів – ректор університету Ігор Коцан, декан Інституту філології і журналістики Юрій Громик, професор Луїза Оляндер, директор Люблінського католицького університету ім. Івана Павла II Володимир Осадчий, професор і депутат облради Ірина Констанкевич.

«Я думаю, – мовить Євген Сверстюк, – що Шевченко саме отим відчуттям своїм, цією магією слова, цим віщим, пророчим елементом буде вічно промовляти і до теперішнього покоління, яке великою мірою отруєне нігілізмом і отруєне споживацьким матеріялізмом. Я не знаю, що гірше: чи так званий науковий матеріялізм чи споживацький? Мені здається, що споживацький матеріялізм діє ще більш пригнічуючи на дух людини, ніж дух матеріялізму».

Як на мене, ці слова звернені сьогодні до кожного з нас – тих, хто думає про долю України.

Наталія КУЧЕР, науковий співробітник Національного музею літератури України

Микола Горбаль. Повернення

У вересні в Національному музеї літератури України відбулась презентація нового роману Миколи Горбала «Повернення». В музейній колекції вже зберігаються його книги «Деталі піщаного годинника», «Презентація життя», «Один із шістдесяти» – вони часто експонуються на виставках, присвячених шістдесятиці.

Микола Горбаль – людина, znana в Україні: поет, дисидент, правозахисник. Життя автора достойне того, щоб про нього написали біографічний роман чи зняли художній фільм.

Лемко із депортованої з Польщі родини, на Тернопільщині працював вчителем музики, створив дитячі та вчительські ансамблі. В часи советського тоталітаризму був двічі ув'язнений – майже двадцять років провів у тюрмах і концлагерях «за проведення антирадянської агітації та пропаганди». Йому інкримінували розповсюдження самвидаву та авторство поеми «Дума» про знищення сталінським режимом кобзарів. В таборах молодий вчитель музики був учасником голодувань політв'язнів проти нелюдського ставлення, підписував листи на знак протесту, був «громадським писарем» для передачі інформації на волю. Саме в тих жорстоких умовах почав писати поезію, які склали збірку «Дні і ночі» – ці тексти були передані на волю.

Під час другого ув'язнення на роботах у гранітному кар'єрі Микола

Горбаль пошкодив руку – відтоді не міг грати. 1983 року у монахенському виданні часопису «Сучасність» вийшли його поезії «Деталі піщаного годинника» з передмовою Надії Світличної. Наступні публікації в перекладах Анни-Галі Горбач німецькою з'явилися в Берні (1984) та Гамбурзі (1986). На той час автор був визнаний особливо небезпечним злочинцем і відбував покарання втретє – в зоні особливого режиму сумнозвісного Кучинського лагера.

А потім відбулось його Повернення. Звільнений 1988 року в часи так званої «перебудови», він активно, з притаманною йому енергією увійшов в потужний потік боротьби народу за незалежну Україну. З проголошенням Незалежності відбулась офіційна реабілітація, за тим були роки праці в Українській Гельсінській Спілці, обрання народним депутатом Верховної Ради України, де Микола Горбаль працював у Комісії з питань культури і духовності. Був одним із засновників Республіканської Християнської партії. Далі була творча робота – ладування вокального гурту «Лемки Київ», нові книги, створення Музею Богдана Горбала – художника-інваліда, брата Миколи Горбала.

Його талант і мужність були поціновані ще в часи ув'язнення – 1986 року Микола Горбаль став почесним членом Канадського ПЕН-клубу. 1992 року українська незалежна інтелігенція відзначила його премією ім. Василя Стуса,

український уряд нагородив орденами «За заслуги» (2005), «За мужність» (2006) та орденом «Свободи» (2009), а Патріарх Київський і всієї України Філарет удостоїв почесної нагороди – ордена Святого Архистратига Михаїла. Отже, перед нами історія драматичного, сповненого трагізму життя, в якому герой виходить переможцем всупереч всім обставинам. Це рідкісна історія з щасливим кінцем, із зримим виявом закону вищої справедливості, який так люблять люди.

Ці відомості про життя допоможуть глибше зрозуміти текст книги, яка є новою і за формою і за змістом в творчій біографії автора. Збагнути оптимізм Миколи Горбала щодо майбутнього України.

«Повернення» – це роман про духовні пошуки української творчої інтелігенції, в якому роздуми автора про долю України переростають в осмислення сенсу життя. Цей роман має всі ознаки проповідницької літератури – автор устами головного героя отця Валерія проголошує: «Моє завдання перекопати, що Ісус Христос – Бог». І через інтелектуальні духовні розмови отця з друзями доньки – актриси Ляни кризь весь текст стремить тема християнства та пошуку дороги до себе. Цей пошук автор співвідносить не лише з окремими особистостями – він стосується України в цілому. На відверте болюче питання «Чому ми деградуємо як нація?» дисидент Микола Горбаль гранично щиро відповідає: «Бо втратили своє коріння, відступили від віри».

Власне, через інтелектуальний гурток Ляни, учасниками якого були вчені, митці, журналісти, розгортається тема християнства, захист прав віри, акцентуція нових викликів, які несе нам теперішній час. Важко знайти в нашому сьогоденні тексти, які б так ревно, з посиланням на найрізноманітніші джерела, як Святе Письмо, так і богословські праці, висвітлювали і захищали християнське вчення. Спогадується «Промова філософа» із давньої пам'ятки XII століття «Повісті минулих літ», яка була органічно вмонтована в текст, щоб евангелізувати наступні покоління.

Микола Горбаль опрацював величезну кількість літератури, він подає історичні свідчення про Ісуса Христа, всебічно висвітлює основи християнського вчення, наводить рядки із Біблії, досліджень істориків, богословів, мистиків (Йосипа Флавія, Карстена Петера, Джорджа Макдауелла, Еммануїла Сведенборга, Даниїла Андреева та ін.), письменників (Пе'ра Морансі, Святослава Пракси та ін.). Велику увагу автор приділяє темі потойбічного життя праведників і грішників. Він щедро цитує працю російського мистика Даниїла Андреева «Троянда миру», яка була написана в

Володимирській тюрмі. Микола Горбаль зазначає, що це перша книга, де так детально описано архітектуру будови духовного всесвіту. Автор дає окрему довідку про мистика і навіть висловлює основні тези його праці і наводить слова про ті містичні осяяння, які пережив Андреев у тюрмі. Так, на питання, хто з відомих йому людей досягнув небесних сфер, він почув відповідь, що серед них Тарас Шевченко і Павло Флоренський.

Ця велика і вагома частина книги дещо пом'якшує і врівноважує іншу сутнісну тему – зла і страждання. Ця тема також проходить через всю книгу і охоплює як окремих героїв (мама і коханий Ляни були вбиті), так і історію України в цілому. Автор наводить численні дати і цифри про утиски українців, укази про забороны мови та русифікацію, трагічні наслідки імперської політики, які даються знаки і сьогодні. Він говорить мовою документів – наводить наказ Жукова про депортацію українців та інші відомості. Читати ці рядки «без брому» неможливо. І знову ж таки, автор намагається проникнути в природу імперського зла і пояснити його за допомогою мистика Даниїла Андреева, який вважав, що сили зла живляться енергією страждання.

Тема містики пронизує весь твір, автор у передмові зауважує, що XXI століття буде століттям містики і саме «потреба зібрати знак часу» стала спонукою до написання твору. Автор переконаний, що саме сон імператора Костянтина змінив хід розвитку людської цивілізації – після цього сну – видіння хреста – імператор видав Медіоланський едикт 313 року про свободу вільно сповідувати свою віру. Саме з того часу гоніння на християн припинилось. Микола Горбаль розпочинає роман з опису снів, які примушують головного героя художника Василя Паскаля, Еммануїла Сведенборга, які пережили осяяння зустрічі з Христом і мали досвід споглядання небесних сфер. І Паскаль, і Сведенборг після цих подій змінили своє життя – залишили наукову діяльність і стали писати книги про пережите.

В українській літературі також є опис виняткової події – зустрічі з Вседержителем, яку пережив один з найвідоміших українських письменників середини XX століття Микола Руденко. Після цього він також докорінно змінив своє життя – із успішного літератора перетворився на переконаного дисидента, засновника Української Гельсінської Групи, за що відсидів у советських тюрмах і таборах десять років. Про це він написав у спогадах «Найбільше диво – життя». У своїй статті літературознавець з Канади Остап Тарнавський назвав його Блезом

Паскалем доби соціалізму. Важливо, що Микола Горбаль також розповідає про цю подію зустрічі та навернення Миколи Руденка в контексті європейських мистиків.

Імена українських шістдесятичників, учасників Руху Опору часто зустрічаються в книзі. Автор знав про них не з літературних чи історичних джерел – вони були його побратимами. Це було одне духовне середовище, за висловом Василя Стуса, небратство. Автор вводить в роман також імена наших сучасників, таких як музикант Тарас Компаніченко, або професор Іван Климишин, доктор фізико-математичних наук, який тепер служить дяком у церкві села Кутиска на Тернопільщині. Вони, як і герої роману, складають духовну спільноту українців, які сповідують ідеали добра і правди на своїй землі. Роман писався до подій на Майдані, але автор передчував офіру нових людей, які в своїй любові до України готові були віддати життя за свободу і справедливість.

Текст як споруда тримається на трьох частинах. Це сюжетна лінія про кохання митця Василя і актриси Ляни, апологія християнства та історичні відомості про трагічні сторінки в історії України. Розвиток сюжетної лінії поступово, як сувій, розгортає відомості про родину Ляни – батька священика, маму – вчительку української мови, яка вже в часи перебудови була вбита за загадкових обставин – як свого часу художниця Алла Горська, нагадає нам автор. Історія цієї родини відзеркалює історію більшості свідомих українських родин, їх боротьбу за національну та людську гідність, за право вільно сповідувати свою віру та культуру. Поетична історія кохання Василя і Роксоліни має щасливе завершення – вони одружились, зусиллями спільноти друзів побудували церкву в маленькому містечку, де мешкав батько Ляни, життя друзів також склалось добре. В житті так не буває, може сказати вимовливий читач. «Буває!», – промовляє до нас історія життя самого Миколи Горбала.

Назва «Повернення» має багато смислів, як відкритих, так і прихованих. Основна ідея – необхідність повернення до своїх джерел, свого коріння, до віри, до мови. Особливо гостро переживає автор стан занепаду української мови. Він б'є на сполох: звідки взяти сили і щастю, якщо половина українців не розмовляє рідною мовою, розірвавши у такий спосіб зв'язок із рідною землею і з сотнями поколінь українських предків. Мовною питанню в романі присвячено десятки сторінок. Поет Микола Горбаль закликає українців заговорити рідною мовою.

В сюжеті тема повернення розгортається як притча про блудного сина – блудної доньки – актриси Ляни, яка пройшла шлях очищення і повернулась до віри. Згодом вона очолила міністерство у справах повернення українців з діаспори в Україну. В мріях автора – це повернення України в спільноту європейських народів, розквіт України, перетворення її на сильну державу. Роман закінчується трактатом отця Валерія про повернення до рідного народу польського графа Романа Шептицького, згодом Митрополита Греко-Католицької Церкви, давнє коріння якого з русинів.

Саме про розквіт України та Церкви в своєму заповіті, останніх словах перед переходом у Вічність сказав митрополит Андрей Шептицький, до якого християнин Микола Горбаль ставиться з благоговінням.

«Виджу відродження нашої Церкви, вона буде гарніша, величніша від давньої, та буде обіймати цілий наш нарід. Україна двинеться зі свого упадку та стане державою могутньою. З'єднаною, величною, яка буде дорівнювати іншим високорозвиненим державам. Мир, добробут, щастя, висока культура. Взаємна любов і згода будуть панувати в ній. Все те буде, як я кажу. Тільки треба молитися, щоб Господь Бог і Мати Божа опікувались над нашим змученим народом, який стільки витерпів, і щоб ця опіка тривала вічно». Ці слова промовив Митрополит 1 листопада 1944 року і сьогодні їх можна вважати пророцтвом, яке дає надію в часи нових суїноч гашої історії.

Свого часу Євген Сверстюк говорив про Микола Горбала як про дивного чоловіка: «Він був тричі репресований, витерпів пекло політичних і побутових таборів, а повернувся звідти просвітленим. Повернувся людиною, яка сповнена любови й довіри до світу і бажанія говорити з тим світом». Роман «Повернення» – це продовження розмови Миколи Горбала зі світом, з усіма нами. Книга з'явилась у ювілейний для автора рік – так святково-урочисто відзначив він сімдесятитриріччя. Роман, в якому Микола Горбаль нагадає нам просту мудрість – «Головне знати, що душа безсмертна, бо це часточка Бога в нас» – є його дарунком усім нам.

Нещодавно Прем'єр по телебаченню сказав, що Звернення Ініціативної групи Першого грудня до українського суспільства залишилося непоміченим. Можливо... Та ми помітили, наші діти помітили і говорять – добре, коли вже сформульоване – те, що сам думаєш. Діти безпомільно відчують, де популізм, а де справжнє. Дякую за гарну газету. Кожне число «Нашої віри» передаю друзям.

Ніна ТКАЧЕВА, вчителька історії, с. Волоське на Січеславщині

Десятикласники Волоської загальноосвітньої школи читають «Нашу віру» і подають її матеріали у своїй стіннівці. На світліні бачимо: наразі їхню увагу привернуло звернення групи Першого грудня – «Слово про свободу і відповідальність».

Ольга КАВУН

Позначений ласкою Бога

У Київському музеї шістдесятицтва 13 грудня 2015 року відбувся вечір вшанування пам'яті Євгена Сверстюка – дисидента, мислителя, літературознавця, публіциста, письменника, лауреата Державної премії імені Тараса Шевченка та літературної премії імені Олени Пчілки – та презентація присвяченої йому фотодокументальної виставки.

Світліни з виставки – то радісні миті, а часом, і гіркі таборів будні пана Євгена Сверстюка. З п'ятиста фото Євгена Сверстюка на чотирьохста п'ятдесяти він посміхається. І кожен його усміх – то ніби сонячне вітання, адресоване нам у сьогодення і в майбутні часи.

Кожен би хотів наприкінці свого життєвого буття з чистим сумлінням, озирнувшись, запитати себе так само, як пан Євген Сверстюк: «Невже то я?».

У вечорі найактивнішими учасниками були однодумці, друзі і соратники видатного філософа і правозахисника, лауреата заснованої Сверстюком премії імені Василя Стуса.

На завершення Тарас Компаніченко виконав цикл козацьких пісень.

А за два тижні до цієї події, у понеділок 30 листопада 2015 року, Музей Лесі Українки організував вечір пам'яті Євгена Сверстюка. «Ім'я Євгена Сверстюка було вписане в

історію ще за його життя. Однак лише тепер приходить розуміння того, що він єдиний виповнював цілий пласт культури, усвідомлюючи потребу культивування і збереження духовних цінностей» – зазначив на вечорі Олексій Сінченко, упорядник книжки спогадів про Євгена Сверстюка.

Програма вечора була наповнена спогадами друзів, рідних і однодумців, а ще показом фрагментів фільму «Євген Сверстюк: 1981–1991. Ті десять років», створеного 2012 року та зафільмований виступ Є. Сверстюка у музеї Лесі Українки 2014 року на врученні літературної премії імені Олени Пчілки.

Обрамленням вечора стала співана поезія Є. Сверстюка у виконанні Ольги Богомолець і Олени Голуб.

У Львові теж вшанували пам'ять Євгена Сверстюка його друзі та близькі.

«Як табірне життя впливає на письменника? Добре», – ділився своїми спогадами політв'язень Ігор Калинець. – У концтаборі виписували багато радянських журналів, поштою пересилались переклади зарубіжних авторів. Багато майбутніх письменників розпочинали свій творчий шлях саме в таборах. Чого не скажеш про Євгена Сверстюка, який мав великий вплив на феномен «шістдесятичників», перебуваючи ще на волі.

Євген Сверстюк : ЖМЕНЯ ЦИТАТ НА СВІТЛУ ПАМ'ЯТЬ

Цю добірку афоризмів Євгена Сверстюка уклала Олена Голуб – лауреат премії імені Василя Стуса, співачка, авторка пісень на вірші багатьох українських поетів і, зокрема Євгена Сверстюка, серед яких чи не найбільш знаковою є «Сервантес», пісня, яку полюбив і сам Євген Олександрович.

Олена Голуб була, поруч з іншими ентузіястами, учасником і співтворцем багатьох різноманітних творчих вечорів у Будинку вчителя, що їх задумував і проводив Євген Сверстюк, які стали своєрідним і живлющим явищем нового часу України.

Після відходу Євгена Сверстюка Олена Голуб ще більше заглибилась в його творчість, ставши упорядником книги поезій «Писані синім крилом». А нині допомагає Валерії Андрієвській упорядковувати листування Євгена Сверстюка, що має вийти у видавництві «Кліо».

Обдарованість любов'ю – то головний вимір людини. Здатність любити, плекати любов у собі, в дітях, в навколишньому світі – то турбота найголовніша. Це творчий дар!

З есею «Любов, яку ми успадкували»

Єдина безпрограшна позиція людини – чесна.

Зневіра – один із хворобливих проявів життя і, до речі, один із великих гріхів. У кожного бувають різні летючі настрої, але людина не має морального права ділитися своєю зневірою.

Тільки з доброти і любові щось

росте. У гонитві за матеріальним люди ніколи не досягнуть згоди і не визнають власного покликання. Цей шлях плаский і нівечить особистість.

zik.ua

Нація тримається духовними зусиллями особистостей. Обдаровані духовною силою будують, бездарні руйнують і каламутять воду. Коли ми говоримо про духовну соборність, то відразу входимо у сферу ідеалізму, який тримається на зусиллях особистостей. І на безкорисній праці. Нині це звучить як анахронізм. Але безкорисність завжди була рідкістю. А тим часом усе триває на землі

саме на ній і тримається.

Покоління, яке не прагне змінити життя – хворе покоління.

Радіо Свобода

Нинішнє філософське формулювання того ж питання: «здаватися чи бути» так само стосується життєвої позиції людини, яка обирає шлях активного самоутвердження в житті і в своїй ролі, обирає справжність і відповідальність, або нічого не обирає, тобто залишається в пасивній ролі вдаваного діяча, вдаваного патріота, вдаваного учасника гри.

Свою мову треба утверджувати принципово. Дотримуватись чистоти слід послідовно і скрізь.

На кожному кроці бачиш маленьких людей, які не ставлять собі високих цілей і не прагнуть вирости. І на різних рівнях бачиш рабів, готових служити чужому богові з трепетом, але зраджують господаря, який не карає. Але що найгірше: не беруть на себе справу господаря в своїй хаті. Про такі мертві душі ще Гоголь говорив: кожному здається, що на чужій посаді він робив би усе кра-

ще, але на своїй посаді йому щось заважає.

Національної риторики у нас вистачає. Бракує тільки творчого духу і любові, що надає людині справжності і енергії, додає їй відваги бути. Історію творять хоробрі серця...

Українська правда

Один в полі воїн — це перше гасло кожної людини, кожен має бути воїном і воювати там, де може бути успішним і не перекладати свою роботу на інших.

Сайт Ініціативної групи «Першого грудня»

Молодь повинна долати українську хворобу порізненості, ледачого самозаспокоєння й нецукта, споживацького патріотизму і позірної релігійності. Спадку хворобу. Як завжди, нормальна молодь гуртується в об'єднання, де культивуються принципи безкорисливості, змагальності, ідеалізму. Без ідеалізму і романтизму немає молоді.

Андрій КОНДРАТЮК

СЯЙВО ДАВНЬОЇ ЛИСТІВКИ

Із Новорічно-Різдвяних настроїв

Густа груднева похмурість за-снувала світ.

Уранці переглядаю свої давні папери. Ізжовкли уже декотрі. Раптом серед них вигулькнула, сяйнула, засвітилася кольорова листівочка. Засніжені зелені ялинки. Й хатинки поміж ними лагідно примостилися.

Заінтриговано розгортаю листівочку. Напис вичитую: «Радісних свят і щедрого року 2006 Вам, пане Андрію, і щоб світ повертався Вам сонячним боком. Євген Сверстюк».

Гай гай, коли те було, а осяяння нечутно зійшло на мене, що ніби щойно привітання до оселі спрямувалось.

На улицю виходжу. До магазину простую, у якому я завж-

ди купляю на два дні півпаляниці української. Раз, що вона тут на кілька копійок дешевша, й не пліснявіє, коли зачерствіє. Тут мене уже знають. Охоронець то завжди зустрічає у гречнім поклоні. Ми з ним уже й на улиці вітаємось.

Круглі хлібини запрошувально дивляться із високої ще гірки. Але моєї половинки нема. Усі у прозорім целофановім одінні цілі.

Я беру найпершу хлібину із маківки гірки. Крізь целофан пальці відчувають її твердість, зачерствілість. І тут охоронець ху-тенько запобігливо зісподу гірки дістає паляницю й поспішає за прилавок перерізати її. Й подає мені мою половинку, примовляє лагідно:

– А нащо вам черствий, беріть частіше, але свіжий...

Я вдячно також промовляю:

– А я так і роблю. Півхлібинки мені вистачає на два дні...

Й крізь целофан чую запахи свіжого хліба. Але тільки у ході осягає, висновує мій куций старечий розсудок. Це ж вони на маківку гірки черствий, залежалий хліб виставили, а свіжий зісподу зачерствівать залишили, якщо люди його протягом дня не розберуть.

Уже на улиці. Крізь густу вистояну похмурість пробивається із піднебесної високости, ісходить, покладається на мою душу дивне осяйне відчуття. Ніби у миттєвості своїй повертається мені сонячним боком. А через думання Франкове переходить. Як много важить слово.

ПОДЯКА ДОБРОЧИНЦЯМ

«Наша віра» від редакції та усіх читачів складає щирі подяку благодійникам, котрі своїми внесками посприяли випуску цього числа: отцю Василю Пишному і парафіянам Церкви Святої Покрови села Рубанівське на Січеславщині, Людмилі Іванніковій, Олегові Плиті, Вірі Скоп, Олександреру Пікалову, Тетяні Яременко.

РЕДАКЦІЯ ГАЗЕТИ «НАША ВІРА» повідомляє, що у ТВБВ №10026/0104 філії – Головного управління у м. Києві та Київській області АТ «Ощадбанк» відкрито наш поточний рахунок у національній валюті: № 26002300175421, код банку 322669, код 22893760

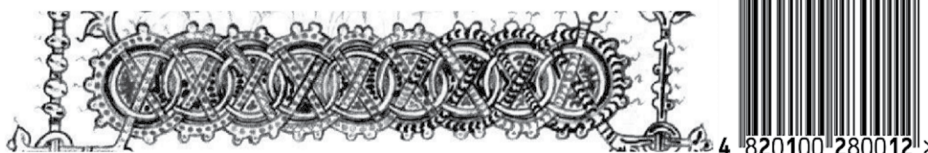
Передплачуйте газету

У кожному поштовому відділенні можна передплатити газету «Наша віра», індекс 61671.

Газета містить актуальні матеріали з релігії та історії, богословські, філософські, літературознавчі та публіцистичні статті. В кожному числі є сторінка для дітей та юнацтва.

Передплатіть газету собі та подаруйте передплату друзям.

Засновник і видавець – колектив Редакції газети

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР Раїса ЛИША

ДИРЕКТОР Орина СОКУЛЬСЬКА

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: Раїса ЛИША, Олександр ТКАЧУК, Олесь ШЕВЧЕНКО, Василь ОВСІЄНКО, о. Іван РИБАРУК, Олександр СУГОНЯКО, Тарас ЧОРНОКОЖА.

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР-ОРГАНІЗАТОР: Ольга КАВУН
Комп'ютерна робота: Майя БУЛАХ

Зайти: вул. Межигірська, 21, 04071

Для листів: Україна-Ukraine, 01001, Київ-1, а/с283.

E-mail: nashavira@ukr.net; http://www.nashavira.ukrlife.org

Телефон-факс: 425-68-06

Наш розрахунковий рахунок: 26002300175421, МФО 322669 в ОЩАДБАНКУ
Ідентиф. код №22893760

Підписано до друку 16 січня 2016 р.